

Stema comunei

Revistă de cultură
a comunei Băcani

BĂCĂNI

Numărul 25, anul VII,
Decembrie 2019

*Crăciun
Fericit!*

In seara de Craciun,
lasa deoparte toate
grijile, tristetile
si neplacerile
si bucura-te de
noaptea cea Sfanta
alaturi de cei dragi!

ŞASE ANI DE REVISTĂ „BĂCANII”

■ Bibliotecar Doinița MICU

În puține cuvinte voi spune că această revistă s-a născut dintr-un vis măreț și dintr-un entuziasm înaripat al domnului Vasile Fânaru, un om dedicat scrisului, care încă mai crede că „ceea ce nu ne omoară ne face mai puternici”.

Din efervescentul entuziasm, importanța și măreția scopului initial, s-a încheșat apoi, număr de număr, colectivul de colaboratori voluntari, alcătuind ceea ce numim „colectivul de redacție”, oameni pasionați de această activitate neremunerată.

„Voluntarii nu sunt plătiți, nu pentru că nu ar avea valoare, ci pentru că sunt de neprețuit!”

Deschizând acest spațiu de întâlnire al creativității exprimate cu emoție, cu imaginație, cu talent, responsabilitate dar și cu mult studiu de către fiecare dintre semnatarii articolelor, se încearcă reunirea trecutului cu prezentul, întipărint secvențe din viața culturală, educațională, literară, istorică a comunei, realități al căror ecou se va auzi mereu prin cursul implacabil al timpului.

Pe rafturile bibliotecii comunale, legate în colecții,

se vor păstra pentru generațiile viitoare, aceste alcătuiți menite a aminti de obiceiuri și tradiții reunite în activități culturale ce definesc sufletul comunității noastre.

Cu adevărat, tradițiile, obiceiurile, nu trebuiesc uitate, așa cum Nicolae Iorga spunea: „cine uită, nu merită”.

De-a lungul timpului ce definește perioada de la apariție până în prezent, în cei șase ani am trait momente de încercare, în care sentimentul lehamitei punea stăpânire pe toată activitatea redacțională, însă, sprijinindu-ne unul de altul, am respirat ușurați cu fiecare articol ticluit, cu fiecare număr tipărit.

Despre revistă, doamna Lăcrămioara Iolanda Ivan, scriitor local, colaborator de bază, afirma: „Este o bucurie a vieții, pe care ne-o permitem o data la trei luni!”

Acum, că se împlinesc șase ani de existență, doresc ca această revistă să dăinuie cât mai mulți ani, să o completeze cât mai mulți colaboratori; colaboratorii să abunde în inspirație iar cititorii să prezinte cât mai mult interes.

Fără dâșii nu am putea exista!

1 Decembrie, Ziua Națională a României

■ Bibliotecar Doinița MICU

Legea prin care ziua de 1 decembrie a fost adoptată ca zi națională și sărbătoare publică în România, a fost promulgată de președintele Ion Iliescu, la data de 31 iulie 1990. Scopul acestei legi a fost pe de o parte să combată simpatiile legate de tradiția monarhică a României, dar și să desființeze propunerea opoziției anticomuniste de a sărbători Ziua Națională a României la data de 22 decembrie. Până în anul 1989, Ziua Națională a României a fost sărbătorită la data de 23 august, zi în care România a întors armele împotriva Germaniei naziste în cel de-Al Doilea Război Mondial (între anii 1948-1989) și la data de 10 mai, fiind considerată Ziua Regalității, când prințul Carol de Hohenzollern a depus jurământul în fața adunării reprezentative a Principatelor Unite Române (între anii 1866-1947).

În comuna Băcani, în ziua de 1 Decembrie 2019 s-a adus

un omagiu eroilor din cele două războaie mondiale printr-o slujbă religioasă ținută de cei doi preoți ai parohiilor Băcani și Drujești, părintele Cristian Țilea și părintele Bogdan Halapciug. Au fost depuse coroane de flori din partea oficialităților comunei și din partea domnului Costică Secrieru, fost cadru militar, actualmente pensionar.

După cuvintele frumoase rostite în cadrul ceremoniei de către participanți, în căminul cultural s-a desfășurat un moment artistic cu o încărcătură emoțională aparte dedicat acestei zile, susținut de elevii clasei a VIII a a școlii gimnaziale din Băcani, coordonați de doamna profesoară Maricica Codreanu. Ca o recunoaștere a talentului și a implicării totale a elevilor în actul cultural, conducerea școlii reprezentată de doamna Director Antoaneta Grosu a înmânat fiecărui elev de pe scenă și profesorului coordonator, câte o diplomă.

IUBESC IARNA

E iarnă...

Este anotimpul meu preferat. Ea vine într-o caleaşcă de cleştar trasă de şapte cai de zăpadă cu copite de sticlă. Birjarul este însăşi gerul. Iarna este îmbrăcată într-o rochie de catifea albă, brodată cu rubine de gheaţă. În urma trăsorii ei, iarna cerne fulgi de nea moi şi pufoşi care îmbracă pământul în straie albe. Crengile copacilor au fost împodobite cu beteală de cristal. Caleaşca ei dispăre, dar lasă cadou, mii de nori plumburii.

Copiii au ieşit la joacă prin omătul alb, rece şi pufoş. Ei privesc peisajul parcă desprins din poveşti. Pe cer, printre norii plumburii, soarele palid le zâmbeşte copiilor.

Joaca este în toi dar trăsura iernii se întoarce, gerul coboară pe pământ îndemnându-i pe copii să se întoarcă în case la căldura sobei.

După un timp soarele coboară de pe cer şi noaptea se face stăpână. Doar stelele mai licăresc pe marea ocean al cerului.

Acest anotimp minunat se pare că încet, încet ne părăseşte, hotărât să-i facă loc primăverii. Dar eu voi fi răbdător şi voi aştepta venirea iernii următoare, când se va întoarce cu mai multe surprize şi cu toate minunăţiile ei!

De Crăciun, fi mai bun

Se apropie cu paşi repezi sfârşitul anului. Toată lumea nu mai vorbeşte decât despre marea sărbătoare a creştinilor, Crăciunul.

Prin magazine este mare forfotă, cu toate că până la Crăciun mai sunt vreo trei săptămâni. Toţi sunt grăbiţi, au liste interminabile de cumpărături, toţi caută. Se îngrămădesc la rafturi, de parcă ar fi ultimele produse, se înghiontesc, se ceartă...

Victor este cu mama sa la cumpărături. O ajută să care căruciorul cu produse. Ajung la raionul de fructe. Mama ia o legătură mare de banane şi o pune în coş. Lângă ei, o bătrânică, priveşte stingherită lada cu fructe, apoi eticheta. Preţul o face să chibzuiască foarte bine. Victor o vede cum priveşte către banane, apoi către etichetă şi, la urmă, către coşuleţul cu puţinele cumpărături. Le măsoară din privire, apoi se îndepărtează. Mama e grăbită, nu

vede şi nici nu o interesează.

- Hai, Victor, ne grăbim!

- Dar, mamă, vreau să-ţi spun ceva!

- Nu acum, ne grăbim!

Se îndreaptă amândoi către casa de marcat. Mama achită bunătăţile. În urma lor, Victor o zăreşte pe bătrâna care avea în coş doar o pâine şi câteva ouă.

- Mamă, pot să-ţi spun ceva?

- Zi-i, dar mai repede! răspunde mama, la fel de grăbită.

- Mamă, ai cumpărat totul de pe listă?

- Desigur. Chiar şi câteva lucruri pe care nu le notasem! De ce întrebî?

Victor îi povesteşte mamei despre bătrâna din magazin.

- Cum o putem ajuta, mamă?

Ochii mamei se umplură de lacrimi.

- Dragul meu, eşti un copil aşa de bun! Iartă-mă că uneori nu te ascult!

IARNA ALBĂ

A venit întâi, din zare,
Un vânt rece, îngheţat
Şi-a adus cu el ninsoare,
Aşezând-o peste sat.

Casele sunt albe toate
Şi livezile la fel.
Podurile-s îngheţate
Şi afară-i tare ger!

Alb e drumul, alb e cerul,
Alb e tot în jurul meu,
Albă-i gheaţa, alb e gerul,
Alb e tot. Alb sunt şi eu.

URĂTORII

Soseşte iarăşi de pe zări
Iarna cu-ale ei ninsori.
Şi când se-nstăpâneşte peste sat
Copiii pleacă la urat.

Şi-s pregătiţi cum se cuvine,
Pentru anul care vine,
Strigă urări de sănătate,
Pace, bucurie, mese cu bucate.

Şi merg voioşi din curte-n curte
Ca vestea naşterii s-o cânte
Şi-apoi, primindu-şi ai lor bani,
Merg mai departe: La mulţi ani!

CRĂCIUNUL SFÂNT

Bucuraţi-vă, creştini, cu toţii,
Se face pace pe Pământ!
Se-apropie, curând ne umple
de linişte, Crăciunul sfânt!

Nimic nu-i mai de preţ pe lume,
Decât să fii lângă cei dragi,
Şi de Crăciun, toţi ne dorim
Să-i primim împreună pe cei trei magi.

Să-i aşteptăm cum se cuvine:
Casă curată, masă mare,
Gânduri frumoase, inimă bună
-n această mare sărbătoare.

Bucuraţi-vă, creştini, cu toţii,
Căci astăzi se naşte Hristos!
Iar naşterea Lui să vă fie
Întotdeauna de folos.

Am învăţat astăzi o lecţie importantă de la tine!

Bătrânică ieşi cu paşi şovăielnici din magazin. La uşă o aşteptau Victor şi mama sa. Mama îi făcuse bătrânei un pachet, în care pusese din toate cele cumpărate. Deasupra, legătura de banane la care bătrânică se uitase cu jind.

- Vă rugăm să acceptaţi acest mic dar, spuse mama. Este pentru dumneavoastră! Să fiţi sănătoasă!

Bătrânică nu ştia ce să răspundă. Îi îmbrăţişă pe cei doi cu mâini tremurânde şi ochi umezi. Pentru ea, venise deja Crăciunul!

Tu, omule, de Crăciun,
Învăţă să dăruieşti,
Fii mai darnic, fii mai bun,
Şi învăţă să iubeşti!

Pagină de Monalisa POSTOLACHE,
Profesor învăţământ preşcolar

CRĂCIUNUL, DACIC ȘI PĂGÂN: STUDIU MITO-LINGVISTIC

■ Prof. Romeo CHELARU

ANALIZA TOPO-ANTROPONIMICĂ

Marele dicționar geografic al României ne informa la 1899 că s-ar numi Crăciun câteva dealuri aflate în județele Muscel, Bacău și Tecuci, iar Crăciunea ar fi numele dat unei moșii aflate la județul Covurlui, comuna Independența. Același dicționar ne mai semnala un sat și un deal Crăciunei, ambele situate însă pe Călmățui, la județul Olt. Și tot aici ni se indicau alte patru sate Crăciunești-la județele Vaslui, Olt, Buzău plus un sat Crăciuneni pe dreapta Jijiei, aflat la județul Botoșani. Desigur, acest dosar toponimic mai poate fi completat cu ajutorul *Dicționarului Transilvaniei*, publicat în 1921 la Cluj de către C. Martinovici. Acolo ni se arătau trei oiconime zise Crăciunel, aflate la Alba, la Odorhei ori pe Târnava Mică dar și alte trei oiconime Crăciunești, localizate în Mureș, la Hunedoara ori în Maramureș. Așadar, pe la 1900 se vedea încă prezentă, o bogată zestre toponimică a Crăciunului valah. Logica istorică ne cheamă însă înapoi în timp, iar în această întoarcere ne vom folosi de cartea *Români în veacurile 9-14...*, scrisă în 1933 de către lingvistul N. Drăganu. Ținta noastră ar fi antroponimul Crăciun, nume care apărea deja la 1200 în documentele latino-maghiare, sub forma unui „Crasun comes”, adică a unui comite Crăciun. Iar despre numele de familie Crăciun (la valahi), Karacsny (la unguri), Kracun (la sârbi), celebrul lingvist ne zicea c-ar fi trebuit să se nască dintr-un nume de botez Crăciun. De fapt Drăganu afirma că numai valahii au avut și mai au obiceiul de a da ca nume de botez la copii pe Crăciun/ Botez/ Pascu/ Florea-nume date după sărbătoarea în care s-au născut aceia. E vorba de Crăciun, de Paște, de Bobotează ori de Florii. Ca dovadă avem Diplomele maramureșene care ne semnalează la 1336 pe „Nicolaus et Valentinus, filii Karachun, olaci nostri” iar la 1339 pe „Karachyno olako”. Evident, olac=valah=rumân. Cum lingviștii maghiari considerau că în documentele latine formele Karachun/ Carachinus sânt identice cu maghiarul Karacsny, Drăganu trimitea la ideea că forma maghiară s-ar trage doar din numele valah de botez, anume Crăciun. Mai mult chiar, lingvistul observa și la sârbi antroponimul Crăciun (hrisovul lui Ștefan Dușan din 1348 pomenea și pe un Kracun) dar afirma că am avea de a face cu valahi slavizați. Și tot aici, în spațiul sârbo-croat se vedea atestat la 1207- pe lângă Sava, un oiconim Crachuna (Crăciuna)iar ceva mai târziu, adică în sec 15 un Kracuniste (Crăciunești) lângă Rjeknik.

Ulterior tot Drăganu ne selecta din regatul medieval al Ungariei, locuit știm bine masiv de valahi, o grămadă de antroponime și de oiconime zise Crăciun. Începutul se făcea cu Panonia, spațiu unde se vedea la 1370 o așezare Karachin iar la 1409 un sat Karachon. Din Banat ni se extrăgea la 1453 un oiconim Karaczon în vreme ce din Crișana-Apuseni ne era semnalat la 1202 un valah bihorian Karachin. Tot la Bihor, Registrul de la Oradea (1205-1235) ne pomenea mai multe antroponime Crăciun, unele fiind dublate de titulatura „valahul”. Vom observa aici la 1213 pe un Crachinus, la 1217 pe un Karasun, la 1221 pe un Crachun, la 1229 pe

Karachun etc. Iar din perimetrul Zărandului ni se arăta o așezare Karachonfalva (satul Crăciunești), amintită prima oară la 1439. Ceva mai alături, în comitatul Beregh de lângă Maramureș, documentele ne indicau mai mulți valahi numiți Crăciun:la 1343 un Karachynus voevod în Bylke, la 1366 „Nicolaus et Valentinus filii Karachini olaci nostri” etc. Pentru Maramureșul istoric documentele făceau vorbire la 1339 de un Karachynus olacus iar la 1366 de un Karachun olacus. În fine, spre SE Transilvaniei identificam la 1332 o „villa Karachin” (satul lui Crăciun din comitatul Mureș), iar la 1462 pe Târnava Mică un Olah-Karacsonfalva (satul valah Crăciunelul). Ne rămâne desigur acum să trecem Carpații, pentru a explora și spațiul medieval moldo-valah. Astfel, pentru Moldova vom remarca în veacul 17 un sat Crăciunești la județul Vaslui, un altul cu nume identic (dar azi dispărut) la județul Orhei și o așezare Crăciuneni la județul Botoșani. În privința antroponimelor Crăciun, documentele moldovenești de veac 15 ne dau nouă moldoveni, purtători ai acestui nume. Deja în veacul 16 numărul personajelor zise Crăciun (cnezi, boieri sau țigani) va sări la vreo 30 de atestări, în vreme ce pentru veacul următor actele ne prezintă aproape 40 de Crăciuni. Mai interesant dintre toate ni se pare a fi documentul din 1431, în care vodă Alexandru cel Bun făcea danie mănăstirii Bistrița „casa lui Crăciun de la Piatra”. (D. R. H, A, vol. 1, p. 154.) Ar fi vorba aici de un viteaz/ boier care trăise în veacul 14 și care-și făcuse o curte la poalele unei culmi de munte zise Pietricica, probabil încă din zilele lui Petru vodă al Mușatei (1375-1391). Târgul era semnalat mai întâi în Lista de la Kiev a orașelor rusești (datată de O. Andronic în jurul anului 1390) în varianta Korocuna Kamen, adică „în munți - Piatra lui Crăciun”. Ceva mai târziu, la 1395, vedeam scris de către regele Sigismund al Ungariei un act „ante villam Karachonku”, adică „în fața satului lui Crăciun”. (D. R. H, D, vol. 1, p. 130.) Pentru ca ulterior Piatra lui Crăciun să fie rebotezată sub numele de Piatra Neamțului. Neîndoios, ne-ar mai trebui acum inventariată și situația antroponimelor din Valahia, acolo unde documentele de veac 15 ne aratau patru personaje numite Crăciun. Sesizăm și aici aceeași creștere pentru secolul 16, căci actele acestui veac ne prezintă aproape 40 de bărbați purtând numele Crăciun dar și două sate din județul Olt numite Crăciunei/ Crăciuneani și Crăciunești.. Ne permitem și aici să comentăm un caz interesant, cel al cetății Crăciuna, cetate ctitorită la 1471 de Radu vodă cel Frumos, dacă e să ne luăm după scrisoarea trimisă regelui Poloniei de către Ștefan cel Mare. Numele cetății se trage ori de la un sat Crăciuna, ori de la o apă Crăciuna, alături de care a fost ea ctitorită. Crăciuna a fost deci apa lui Crăciun/ satul lui Crăciun, apoi numele s-a transferat cetății. În privința atestării interne, aceasta apare într-o scrisoare scrisă în Valahia/ Țara Rumânească. E vorba de scrisoarea marelui vornic, jupan Cazan care scria la 1481 vameșilor săi: „...Iar voi să veniți la cetatea Crăciunei, cum știți mai curând”. cf. D. R. H, B, vol. 1, p. 285. Cum Ștefan vodă cel Mare va cuceri cetatea la 1482,

pentru simetrie să pomenim și un act ștefanian. Acesta era datat cu mai 1484, și-n el apărea Mihul-pârcălabul din cetatea Crăciuna, dar în calitate de cumpărător al satului Gălășăști, pe Crasna, lângă târgul Vasluiului. cf. D. R. H, A, vol. 2, 260. Localizarea cetății ne-o dădea Harta rusă din 1835, căci acolo se putea identifica un sat Crăciuna, la est de vărsarea Buzăului în Siret, adică lângă comuna gălățeană Independența. Iar o întărire ne oferea la 1899 Marele dicționar geografic al lui Lahovari, care ne semnală o moșie Crăciuna în comuna Independența, județul Covurlui/ Galați. Această identificare pare a fi fost confirmată și arheologic, căci în zonă a săpat arheologul Lucian Chițescu, el descoperind o cetățuie de lemn și pământ-tip palisadă, fortificație datată în veacul 15 și distrusă prin incendiere.

Trăgând acum linie, concluziile de moment ar fi următoarele: (A)Crăciun, ca nume de botez este un antroponim valah, care a fost împrumutat vecinilor unguri sau sârbi de către valahii care trăiau între ei. (B)Cea mai veche atestare a antroponimului Crăciun o găsim la 1200 în regatul maghiar iar în spațiul moldo-valah ține de sfârșitul veacului 14. (C)Cea mai veche atestare a unui oiconim Crăciun ne vine la 1207 din spațiul medieval sârbesc. Așezările se văd din Transilvania până-n Valahia și Moldova sub formele Crăciunești, Crăciuneni, Crăciuna, Crăciunel. Ele apar așadar în tot spațiul locuit de către valahi și au la bază un antroponim Crăciun. Ceva mai târziu numele e preluat și de oronime/ dealuri. (D)Termenul de Crăciun e foarte vechi, e des pomenit, e panvalah și prezintă o triplă ipostază:de antroponim, de oiconim dar și de oronim. Pare a ține de un tipar românesc, ne e specific.

ANALIZA MITOLOGICĂ: ZEUL - MOȘ CRĂCIUN

Mitologul V. Kernbach pleca în al său Dicționar mitologic de la ideea cum că azi în Europa creștină se sărbătorește Crăciunul pe 25 decembrie, adică în ziua nașterii lui Iisus Hristos. Totuși el observa că și anterior, în calendarul păgân roman se fixase pentru 25 decembrie solstițiul de iarnă, și că tot atunci se spunea că este Nașterea Soarelui. Sărbătoarea venea de fapt de la perșii iranieni, acolo unde se serba ziua zeului solar Mithra, zeu adoptat apoi în imperiul roman sub numele de Sol Invictus-adică Soarele neînvins. Dar cum creștinismul era din veacul 4 în ofensivă, părinții bisericii vor muta ziua nașterii lui Hristos de pe 6 ianuarie (cum o hotărâseră anterior) pe 25 decembrie, scopul fiind anihilarea cultului solar al lui Mithra. Ajunși la acest punct, putem apela și la cartea etnologului Ion Ghinoiu „Lumea de aici, lumea de dincolo”. Acolo Ghinoiu ne explica că modelul neolitic al morții și renașterii timpului/ anului - împreună cu zeitatea cu care acesta se confunda, a fost preluat de indo-europeni la începutul epocii bronzului. Cu o singură deosebire:drama petrecută nu mai era trăită de zeitatea mamă a Pământului (Dochia), ci de către zeul tată al Soarelui (Crăciun). Conform acestei viziuni Crăciun ar fi deci o zeitate dacică a Soarelui, similară

cu zeul roman Saturn ori cu zeul persan Mithra - sărbătorit pe 25 decembrie și adoptat de romani sub titulatura Soarele dreptății/ Sol Invictus. Cât despre zeul roman Sol și atribuțiile sale informații găseam în același Dicționar mitologic al lui Kernbach (pag. 377, 584). Aflăm aici că Sol era o veche divinitate solară, adorată în mitologia romană ca disc vizibil al zeului soare. Și că acest cult, a ajuns la apogeu în imperiu în vremea lui Aurelian (270-275), sub titulatura Sol Invictus și sub influența cultului persan al lui Mithra, cult adus din Orient de legionarii romani ai lui Pompei. În plus, după modelul lui Mithra, Sol era sărbătorit la Roma tot pe 25 decembrie, iar ca zeu apărea pe monede/ basoreliefuli ca un cap antropomorf înconjurat de raze și mănându-și cvadrice solară. În ceea ce-l privește pe Mithra,

Kernbach ne spunea că ar fi zeul razelor solare la perși, și că-n zendica persană „mithra” =fidelitate. Dar și în Vedele indiene Mitra era zeul luminii zilei. După Mircea Eliade (Istoria credințelor..., vol. 1) cultul lui Mithra apărea promovat masiv în Persia după reforma lui Zarathustra (600 î. H), când Mithra se vedea glorificat ca zeu al contractelor, al războiului dar și al soarelui (era atotvăzător și atotștiutor iar ochiul său era Soarele). Și trebuie spus că inițial termenul nici măcar nu desemna soarele. Căci dicționarul persan al lui E. H. Palmer ne dădea termenii mihr”dragoste;Soarele” și mihrbān „prieten, prietenos”. Iar din vechea persană (R. Kent, Old persian) am putea semnală termenul avestic Mithra „prieten”, prezent și în sanscritul indian Mitra-”prieten”. Așadar Mitra ar fi etimologic „prietenul” sau „prietenul Soarelui”.

Venind și pe la noi, vedem că pe teritoriul onomasticii românești ne izbim de numele Mitru/ Mitrea dar și de termenul Cumătru, termen de înrudire tangent cu indo-iranianul Mitra”prieten”, și probabil dacic. Leșim însă acum din paranteză cu un amănunt interesant, acela că sărbătoarea zeului solar Mithra atingea apogeul sub împăratul roman Aurelian, același împărat care va retrage legiunile din Dacia la 271. Ori asta înseamnă că-n Dacia abandonată va continua să funcționeze un cult al soarelui autohton, dacic-parallel cu acel cult mitraic persan oficializat la Roma. Evoluția ulterioară din imperiu era clar descrisă de etnologul Ion Ghinoiu:părinții bisericii creștine au hotărât să serbeze nașterea lui Hristos pe 6 ianuarie - atât nașterea fizică, cât și cea spirituală/ de botez. Dar mai apoi, în 375, la Bizanțion s-a stabilit ca Botezul să rămână pe loc-6 ianuarie, și ca Nașterea să fie mutată pe 25 decembrie. Scopul evident al acestei acțiuni a bisericii era suprapunerea peste ziua Crăciunului (păgân, solar și popular), urmărindu-se asimilarea și încorporarea lui în creștinism. Ghinoiu ne amintește aici și de faptul că-n Europa, mai mult de un mileniu creștinii au sărbătorit anul nou în ziua de Crăciun, iar în Moldova/ Valahia tradiția s-a menținut târziu chiar până la sfârșitul veacului 19. Devine astfel limpede că această viziune etnologică ne trimite la ideea cum că Moș Crăciun=zeu Soarelui. Un zeu întâi bătrân ca și Anul vechi, și care trebuia să moară, pentru a putea mai

apoi-la Anul nou, să renască în rolul unui zeu tânăr. Ar fi vorba aici de un zeu al Soarelui dar și al Timpului ciclic (al Anului nou), zeu care trebuie să moară, pentru a putea învia mai apoi. Dar iată acum-în descrierea lui Ghinoiu, un obicei edificator desfășurat în satele de pe valea Someșului pe data de 28 decembrie, obicei numit „Îngropatul Crăciunului”: Feciorii satului se adunau la „Casa jocului”, unde alegeau pe cel ce interpreta rolul mortului, și-l așezau pe o scară de lemn, cu fața acoperită. Se făcea un ultim drum mortuar-mergând spre apă, vreme în care feciorii cântau morțește, popa slujea iar lăutarii horeau ca la orice înmormântare. Cântecele prohodului ne uimește:”Măi Crăciune, măi Bătrâne/ Astăzi te-ngropăm pe tine./ Haideti toți, cu mic cu mare/ Să ducem Crăciunu-n vale/ Și să-l băgăm în produc (copcă-n gheață, N. N)/ Pe el să punem butuc./ O Crăciune, o Bătrâne/ Dute de la noi cu bine/ Meri pe apa Sâmbetii/ Și-napoi nu mai veni/ C-a veni altu Crăciun/ Ș-a fi ca tine mai bun!”După aceea mortului i se luau iertările și era aruncat de pe scară pe gheață, unde surpriză-mortul învia. Cel înviat se ridica apoi în picioare descoperit-spre a fi văzut la față și începea a-i lovi pe cei prezenți cu un săculeț umplut cu cenușă. Parese era cenușa de la bușteanul ars în foc toată noaptea de Crăciun, cenușă care ne aduce aminte de mitul Păsării Phoenix, cea care renaște din propria cenușă. (N. N) Ulterior Crăciun cel Nou și cu feciorii se întorceau la Casa jocului, acolo unde făceau pomană Crăciunului (Comândarea). Aici se petrecea o noapte cu excese de tot felul:măncare, băutură, strigături, jocuri, cântece. Să nu uităm că „a petrece”, are la noi sens dublu:distracție dar și înmormântare, iar aici pare a fi vorba de o petrecere funerară cam veselă, care trimite mai degrabă la obiceiurile funerare ale dacilor. (N. N) Neândoios petrecere fără femei nu se cădea, așa că feciorii intrau în casele fetelor și le „invitau” lovindu-le peste spate cu un prosop lung și înodat la un capăt-obiceiul cerând ca fetele să se opună și să fie duse la petrecerea funerară fără voia lor. Vedem limpede aici descrierea unei pomeni-petrecere, a unui ospăț funerar păgân atins de forme dionisiace, în care beția de pildă era ceva obișnuit. Observăm în acest obicei dacic și o asemănare cu creștinismul, căci Crăciunul/ Soarele murea pe 25 decembrie (ziua/ lumina era minimă) iar mai apoi, pe 28 decembrie (deci 3 zile mai târziu) avea loc „Îngropatul Crăciunului”, prilej cu care Crăciunul/ Soarele învia (ziua creștea). Ar fi așadar o trimitere clară la moartea și renașterea zeului Soare/ Moș Crăciun, considerat simultan zeu al timpului ciclic (al Anului vechi ce pleacă, înlocuit fiind de Anul nou ce vine). De fapt acest Moș Crăciun care murea și reînvia anual era identificat de Ghinoiu cu un zeu solar, de felul zeului persan Mithra (serbat la romani tot pe 25 decembrie dar numit Sol Invictus) sau de felul zeului roman Saturn (serbat în vremea Saturnaliilor dintre 17-23 decembrie). Totuși, o frază extrasă din cartea lui I. Ghinoiu”Obiceiuri populare de peste an”, București, 1997 ne sună ciudat: „Peste sărbătoarea autohtonă geto-dacică a Crăciunului, s-au suprapus succesiv, Saturnaliile romane, apoi nașterea zeului solar de origine iraniană Mithra, iar după apariția creștinismului, nașterea lui Iisus.” Însă, în ceea ce ne privește, nu ne-am grăbi să punem semnul egalității între Crăciunul dacic, Saturnaliile romane și Mitraismul iranian. Iar pentru a demonstra acest fapt vom căuta acele deosebiri dintre Crăciunul dacic și celelalte sărbători. Vom începe semnalând ideile marelui etnolog Petru Caraman, în privința urmelor păgâne solare din

sărbătoarea Crăciunului românesc. Acestea ar fi următoarele: arderea butucului în noaptea de Crăciun (totuși rar atestată);rostogolirea roților de foc de pe dealuri;colacii de Crăciun care imită forma soarelui. Despre acești colaci numiți și „Crăciunei”, etnologul I. Ghinoiu ne zicea c-ar avea formă de cerc/ potcoavă/ stea, închipuind Soarele, Luna și stelele. Tot el adăuga că-n anumite regiuni se cocea un colac de Crăciun antropomorf, de forma cifrei 8, cifră care în bucătăria populară reprezenta divinitatea. Mai putem aminti desigur și de sacrificarea porcului pe 20 decembrie, la Ignat, (vezi latinul ignis”foc” sau sanscritul Agni”zeitatea focului”, identificată uneori chiar cu Soarele)prilej de a da Pomana porcului. În unele zone porcul se tăia chiar în ajunul Crăciunului iar sângele (simbol al vieții)ajuta lumina să crească/ Soarele să renască. Ghinoiu ne mai preciza că Moșii de Crăciun erau o pomană cu bucate din carne de porc (cârnați+carne friptă) și făină de grâu (colac sau pâine). Și că erau date cu o lumânare aprinsă de sufletul morților în prima zi de Crăciun, fiind ofrande pentru îmbunarea spiritelor rele. De fapt aici era vorba de zeul Soare care murea pe 25 decembrie (la solștiu ziua ar fi cea mai mică) și care, pentru a învia avea nevoie de sângele Porcului/ Taurului, de lumina/ căldura Focului (motor al vieții și simbol apotropaic)dar și de ofrande în colaci/ cârnați oferite pentru îmbunare întunericului nopții-asociat morții. Venind acum la deosebirile dintre Crăciunul dacic și Saturnaliile romane, remarcăm că în vreme ce Crăciunul dura 3 zile (25-28 decembrie), Saturnaliile se serbau o singură zi-pe 16 decembrie (iar sub Dioclețian între 17-23 decembrie). Crăciunul era neîndoios o sărbătoare a zeului soare, diferită deci de Saturnalii -care îl serbau pe zeul vegetației/ semănăturilor, devenit și zeu al timpului. Mai știm și că la Roma sclavii deveneau (de Saturnalii)egalii stăpânilor, în vreme ce-n Dacia nu prea exista sclavie. În plus de Crăciun la valahi nu se fac daruri (la romani se ofereau lumânări și păpuși), ci se dă de pomană pentru sufletul strămoșilor morți (Moșii de iarnă). Romanii sacrificau însă un porc-simbol al zeității vegetației iar la noi se pare că inițial se sacrifică un taur-simbol solar, pentru ca mai târziu să se suprapună jertfirea porcului (mutată de la 9 martie, când în calendarul popular se serba Anul nou al plugarilor). Tot la fel, putem sesiza diferențe clare între Crăciunul dacic și mitraismul perso-roman. Căci mitraismul era o religie specifică soldaților (adusă de legionarii întorși din Orient) și răspândită în provincii prin mișcările legiunilor romane. Altfel spus, era un cult secret, interzis femeilor. Adică o religie de mistere, în care lipseau ritualurile orgiastice. Mircea Eliade ne spunea (Istoria credințelor..., vol. 2, p. 315-318)că în mitraism inițierea presupunea ca novicele să asiste la un omor simulat, pentru ca la sfârșit inițiatului să i se arate o spadă mănjită cu sângele victimei. Și că inițiatul lua la sfârșit un prânz ritual, prânz ce comemora banchetul lui Mitra și Sol după sacrificarea taurului. Iată acum, în varianta lui Eliade, descrierea cultului pe baza dovezilor arheologice:La porunca soarelui (Sol), Mitra fura taurul și-l jertfea, împlîntându-i cuțitul între coaste. Apoi, din corpul taurului muribund răsăreau plantele folositoare. Din măduva spinării răsărea grâul ce ne dă pâinea, iar din sângele lui apărea vița de vie ce ne dă vinul-băutura sacră a misterelor. Locul jertfirii taurului era într-o peșteră, în prezența Soarelui și Lunii. Ulterior Sol și Mitra (Sol Invictus) își pecetluiau prietenia printr-un ospăț la care își împărțeau carnea taurului, iar slujitorii din jur îi serveau purtând

măști de animale. Se presupune că la scurt timp după ospăț avea loc înălțarea lui Sol la Cer, scenă reprezentată pe mai multe basoreliefuluri. În final, la rândul său și Mitra se înălța la Cer, unele imagini înfățișându-l alergând înapoia carului Soarelui. Și putem zice că se văd desigur aici și asemănări cu religia creștină (cina cea de taină, sacrificiul, înălțarea la cer) dar și diferențe clare față de Crăciunul dacic. Încheiem dând iar cuvântul mitologului V. Kernbach. Acesta ne spunea că acest Moș Crăciun pare a fi un personaj foarte vechi, dovadă că are și o tovarășă zisă Crăciuneasa. Ea apărea în mitologie ca o moașă bună la suflet (o moșea pe Fecioara Maria) trimitere la o veche zeitățe ce veghea moșitul/ asista nașterile. De fapt Kernbach recunoștea că sărbătoarea lui Crăciun era precreștină și chiar preromană, fiind consacrată solstițiului de iarnă. Și aducea ca întărire o colindă dobrogeană culeasă de N. Densușianu de la Oltina, Constanța: "Sus în dalbe mânăstiri/ Șede Bunul Dumnezeu/ Lângă Bunul Dumnezeu/ Șede Maica Precista/ Lângă Maica Precista/ Șede bătrânul Crăciun/ Lângă bătrânul Crăciun/ Șede Ion-sânt-Ion/ Lângă Ion -sânt-Ion/ Șed toți sfinții de-a rândul/ Și-mi judecă pe Sivo-Ilio/ Vasileo-Ilio. "Mai putem zice că însăși sintagma Moș Crăciun trimite la o veche divinitate din categoria Moșilor (strămoșilor arhetipali), dovadă fiind și albanezul moshe-citit e moșă, care are sensul de vârstă, etate. Iar moșul ca și moașa trimit la începutul/ sfârșitul vieții, semnalând și o zeitățe a timpului.

ANALIZA ETIMOLOGICĂ A TERMENULUI CRĂCIUN

În al său Dicționar mitologic, la p. 294, mitologul V. Kernbach identifica prezența termenului Crăciun în mai multe limbi slave și desemnând ori ziua solstițiului de iarnă ori sărbătoarea nașterii lui Hristos: rusul Korociun, bulgarul Kraciun, slovacul Karaciun. Același cercetător ne semnala că lingviștii ruși trăgeau etimologia Crăciunului dintr-un latin *quartum ieiunum* „al 4 post”, în vreme ce alți lingviști vorbeau de un împrumut făcut de slavi din vechea română. Mai apoi, în ultima sa carte intitulată *Universul mitic al românilor*, la p. 199 mitologul completa termenii slavi cu belarusul Kraciuneț (ziua de 25 decembrie) și cu belarusul Korociun (demon sau moarte). Și ne dădea apoi un albanez Kercum „lemn, buturugă”, evoluat -zicea el, în sensul de „buturugă de Crăciun”, și desemnând acel lemn care se ardea pe vatră toată noaptea sacră a solstițiului de iarnă. Totuși Kernbach opta aici clar pentru originea cuvântului Crăciun dintr-un latin *Creatio* „naștere”, cuvânt care ar fi evoluat așa: *creationem* > *creaciune* > *craciune* > *crăciun*. Cu ajutor online (translate. google. ro) și clasic adică bazați pe Dicționarul latin al lui Guțu (p. 111, 266) am verificat și noi varianta latină. Am dat acolo peste acești termeni latini: *creator* „creator, părinte”; *creo* „a crea, a naște”; *creationem/ creaturae* „creare”; *creatio* „creare”; *nativitatis* „naștere”; *nativus* „născut”; *natalis* „de naștere”. Așadar putem observa că latinul *Creatio/ creationem/ creaturae* are sensul de „creare”, și că pentru „naștere” se folosește „*Nativitatis*”. Dar, așa cum au remarcat anterior și alți lingviști „*Creatio*” nu poate fi o soluție credibilă pentru etimologia lui Crăciun pentru că pune și probleme lingvistice și teologice: Hristos nu a fost „creat”, ci a fost „născut”. Totuși recent s-a relansat etimologia latinistă, prin varianta propusă de lingvistul Dan Alexe în cartea sa „*Dacopatia*”, la p. 204. De fapt Alexe ne trimitea la latinul *Creaturae* „crearea”, formă legată de Crearea (pruncului Iisus) și bazată pe existența spaniolului

Criado „copil”, regăsit și-n argentinianul *Criatura* „copil”. Lingvistul căuta astfel să ne convingă că al nostru Moș Crăciun - un bătrân zeu solar/ al anului vechi, ar avea origine comună cu „*Criatura*” de copil spaniol. Însă, e mai mult decât evident că nici forma și nici sensul celor doi termeni nu seamănă, noua etimologie latină fiind pentru noi o forțare a unei mai vechi paradigme. Vrând nevrând, ne îndreptăm acum spre soluțiile lingviștilor tracologi. Vom începe cu Cicerone Poghirc care afirma că termenul Crăciun vine dintr-un cuvânt tracic cu sensul de „trunchi, butuc”, cuvânt regăsit în alb. *kercuni*, în let. *karka* și-n rom. *cracă* (cf. I. P. Culiănu, *Studii românești*, II, Iași, 2009, p. 75). De fapt dicționarul albanez al lui S. E. Mann dădea la p. 194 un albanez tosc *Kercuni* (citit e *kărcuni*) dar și un albanez gheg *Kercune* (citit e *kărcună*), ambele traduse cu „trunchi, ciot, buturugă”. Pe aceeași linie tracică mergea și lingvistul S. Paliga, care trimitea la un radical P. I. E *ker-* „a tăia, a îndoii”, ca bază și pentru românescul Crăciun, și pentru formele slave și pentru albanezul *Kercu* „butuc, buturugă”. Iar toate aceste forme ar proveni-ne zice Paliga, dintr-o formă tracică tradusă prin „butuc, buturugă” (cf. *Thracian and Pre Thracian studies*, p. 47). Într-o altă carte a sa (*Lingvistica și arheologia slavilor timpurii*, p. 216, 231) Paliga afirma că românul Crăciun ar fi chiar un regionalism tradus prin „butuc, buturugă”, și că el s-ar înrudi mai degrabă cu *Kercu* (alb.) „trunchi” decât cu latinul *Creatio*, care-ne spunea el, n-ar avea sens în contextul dat. Tot el considera că termenul Crăciun ar fi un cuvânt traco-dacic, și că ar fi fost împrumutat de la noi de către vecini, dovadă fiind slavonul *Kracun* ori maghiarul *Karacsony*. Dovadă, la solstițiul de iarnă-încheia el, albanezii și slavii ardeau focuri de Crăciun pentru a implora soarele să revină ca luminător al Pământului, și sărbătorind astfel o „noapte a buturugii”. Un semn de întrebare poate apărea însă și aici. Căci nu vedem justificare pentru existența în română a doi termeni cu formă și înțeles aproape identic: Crăciun „trunchi” și *Cracă/ crăcană* „ramură de trunchi”. Mai mărturisim că n-am reușit să dăm de forma letonă citată de Poghirc „*karka*”, dicționarele online oferindu-ne doar letonul *koka* „lemn, copac”. Nici recentul dicționar de arhaisme/ regionalisme al lui G. Bulgăr n-a putut să ne prezinte un cuvânt Crăciun care să însemne „butuc, buturugă”. Îndoiala ne e adâncită și de lingvistul M. Vinereanu, care sugerează că numele „buturugii” arse în foc toată noaptea ar fi putut fi luat chiar de la numele sărbătorii zise Crăciunul. Probabil are dreptate, căci știm că și anumiți colaci de Crăciun poartă numele de „Crăciunei”, iar cărnații ziși caltaboși sânt porecliți „Traista lui Crăciun”. Ajungem astfel la cea mai interesantă analiză a noțiunii de Crăciun, analiză făcută de M. Vinereanu în al său Dicționar etimologic al limbii române, la p. 277-280. Aflăm de aici că forma Crăciun apărea în aromânul Crăciun/ Crățun, în maghiarul *Karacsony*, în rusul *Korocun*, în bulgarul *Kracon* sau în slovacul *Kracun*. În plus termenul nu era panslav iar sensurile diverse din slavă arătau că slavismele ar fi de fapt împrumuturi din altă limbă. Astfel *Kracon* desemna: la bulgari o zi din decembrie dar și perioada 8-12 iunie; la sârbi ziua butucului, ars pe 25 decembrie; la ucrainieni colacul de Crăciun; la ruși și moarte, și solstițiu de iarnă și sărbătoare pe 15 august. Mai mult chiar, Vinereanu ne atenționa că limbile slave și cele romanice folosesc pentru sărbătoarea solstițiului din 25 decembrie termeni care denumesc doar „Nașterea lui Hristos”. Astfel dacă tastăm cuvântul Crăciun în dicționarele

online, vom descoperi doar variante traductibile cu „Nașterea Domnului”: sârbul Bojici, polonezul Boje, rusul Rojdestvo, ucrainianul Rizdvo, bulgarul Bădni/ Koleda, italianul Natale, portughezul Natal, spaniolul Navidad, francezul Noel. Găsim la fel în greacă, unde Crăciunului i se zice Hristugenna sau în albanezul Krishtlindje, ambele versiuni traducându-se cu „Nașterea lui Hristos”. Doar maghiarul Karacsony se traduce prin Crăciun, dar acesta e excepția, fiind vorba de un împrumut din română. Pare așadar că doar noi zicem „Crăciun” la sărbătoarea Nașterii Domnului. Neîndoios, acest tipar românesc al lui Crăciun poate fi dovedit și prin existența unei bogate familii de cuvinte, dublată și de o semantică destul de complexă. Ca derivate putem găsi următoarele cuvinte: Crăciun, Crăciuna, Crăciunești, Crăciuneni, Crăciuneasa, crăciuniță, crăciunei. În privința sensurilor, acestea ar fi: ziuă a solstițiului de iarnă; sărbătoare a nașterii Soarelui (azi a lui Hristos); zeitate solară și a timpului (prezentată ca moș/ bătrân); numele unor colaci de formă solară. Toate acestea arată încă o dată vechimea și complexitatea termenului românesc Crăciun, sugerând o posibilă origine dacică. Desigur, ar trebui acum să ne întoarcem la M. Vinereanu, și asta pentru a analiza varianta dată de el pentru etimologia Crăciunului. Vinereanu se folosea de faptul că în limbile germanice există un termen „Jul”, termen care s-ar traduce prin „solstițiu de iarnă”, dar și ca „disc al soarelui”. Pentru a găsi o soluție echivalentă, lingvistul trimitea la radicalele PIE *ker „a îndoii, a încovoia” și *kerk - „cerc”. La acest Kerk el adăuga apoi un sufix dacic: Ion (vezi muntele sacru Kogaion), rezultatul fiind un proto-tracic*kerkion, evoluat în dacicul*kerkiun și apoi în românescul Cărciun/ Crăciun. Dacă reconstrucția lui Vinereanu e corectă, am putea traduce Crăciun prin „cercul/ discul [solar]. În trecere și legat de sufixul Ion, semnalăm că-n mitologia românilor există un Iuon/ Ion sânt Ion, frate vitreg cu Crăciunul dar și arcaș arhetipal ce eliberează din captivitate zeul suprem. (V. Kernbach, Dicționar de mitologie, p. 268.) Să fie oare Crăciun, cumva „arcul lui Iuon”? Oricum ar fi, ajunși aici am putea sintetiza ideile lui Vinereanu astfel: Crăciunul e o celebrare a solstițiului de iarnă (a Soarelui); numele de Crăciun are o origine dacică și înseamnă „discul Soarelui”; termenul de Crăciun a fost împrumutat de vecinii românilor, fie ei unguri sau slavi. În ceea ce ne privește, putem aduce în discuție și termenul „Cakra” din sanscrita indiană care înseamnă: cerc sau roată; discul de război al zeilor; mișcare în cerc; discul lui Surya zis zeul Soarelui. (Dicționarul sanscrit Leupol-Burnouf, p. 235). Mai mult chiar, *Dicționarul mitologic Kernbach* ne dă la p. 99 un termen „Kalacakra” tradus prin: roată a timpului figurată cu 16 spițe; roată pe care Brahma o mișcă prima oară la facerea lumii, urnind timpul și dând lumii energie. Așadar „Cakra” la vechii indieni era simultan: cerc, roată a timpului; mișcare în cerc; discul zeului Soare. Observăm acum că acest „Cakra/ Carka” seamănă cu al nostru „Crăciun”, care după cum am văzut, desemna atât discul solar dar și zeitatea timpului ciclic. În plus tot sanscrita ne dă și cuvântul Karancu”soarele cu raze de foc” (Burnouf, p. 203.), termen relativ apropiat ca formă și sens de Crăciun. Iar alt cuvânt care stă în apropiere este persanul Charkh/ Charkha „roată, sferă, cer”. (E. H. Palmer, *Dicționar persan*, p. 184.) Cu un ”cer” definit și ca spațiul unde se mișcă circular Soarele, de la răsărit la asfințit. La final, ca un bonus lingvistic, vom face analiza etimologică a cuvântului „Soare”. Vom porni de la

Dicționarul etimologic român (webdex. ro) unde, alături de varianta aromână Soare/ Soari, ni se oferă și o etimologie latinistă: din latinul „sol, solem”. De fapt *Dicționarul latin* al lui G. Guțu ne indică la p. 391 un termen sol, solis „soare”, regăsit apoi în sole (it.), sol (sp. , port), soleil (fr.). Slavismele de azi par asemănătoare: sunțe (sb.), sonțe (uk.), slănțe (bg.), solnțe (rus). Românul „soare” poate părea aici puțin cam rebel, el prezentând varianta cu „r”, și-n plus adăugând o vocală „a”. Tot la categoria rebeli găsim pe grecul Helios/ elios sau pe albanezul Diell. Iar în al său Dicționar etimologic, lingvistul M. Vinereanu ne mai adăuga pentru „soare” pe: sauil (got), saul (v. englez), heol (breton), hvar (avest.). Acum am putea observa și că românul „soare” stă foarte aproape de formele sanscrite Svar „soare, lumina soarelui” și Surya”soare, zeul soarelui”. (Monier-Williams p. 1281 și Burnouf, p. 721-727). Amănunte ne oferea V. Kernbach (*Dicționar mitologic*, p. 594), care ne spunea că în mitologia vedică Surya era un arhaic zeu solar, considerat ochiul universului și fiu al Cerului/ Dyaus Pitar. Iar acest Surya era prezentat în Vede ca traversând cerul într-un car solar, car tras de un cal (uneori chiar de șapte). Interesantă pentru noi e și forma de azi a cuvintelor indiene ce desemnează Soarele: surya (marathi și bengali), suraja (punjabi), suryan (malayalam), sooraj (hindi). Se poate observa clar de aici că românescul Soare e departe de latinul Sol, însă stă aproape de sanscritele Svar/ Surya ori de formele indiene actuale. În plus, dacă vom folosi Dicționarul persan al lui Palmer (p. 344, 374, 695, 709) vom descoperi mai mulți termeni iranieni care conțin intermediarul „r”: hur „soare”, huraks „soarele”, siraj „soarele”, sharik „strălucire, răsărit”. De aceea sântem înclinați să credem că Soare are mai degrabă o etimologie de substrat, dacică. Un sprijin aici ne dă și bogăția de sensuri și derivate. Astfel, la sensuri găsim: stea, divinitate/ Sfântul Soare, Soare apune/ vest, Soare răsare/ est. Alte variante trimit la sensul de „creator de lumină/ căldură”: a sori „a încălzi, a expune la soare” și însorit „luminos, care are soare”, sau denumesc o plantă: Floarea Soarelui/ Răsărita. Și ne confirmă ipoteza chiar lingvistul M. Vinereanu (*Dicționar etimologic...*, p. 766) care afirmă că noțiunea de „Soare” poate proveni dintr-o formă traco- dacă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- N. Drăganu, *Români în veacurile 9-14, pe baza toponimiei și onomasticii*, București, 1933.
 Colecțiile de documente D. R. H, A, Moldova și D. R. H, D.
 E. Burnouf, L. Leupol, *Dictionnaire classique sanscrit-français...*, Paris, 1866.
 Mihai Vinereanu, *Dicționar etimologic al limbii române*, București, 2009.
 Dan Alexe, *Dacopatia...*, București, 2015.
 Gh. Guțu, *Dicționar latin-român*, București, 1993.
 Stuart E. Mann, *An historical albanian-english dictionary*, London/ New York, 1948.
 Translate. google. com.
Dicționarul etimologic român (webdex. ro).
 G. I. Lahovary, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. 2, București, 1899.
 E. H. Palmer, *A concise dictionary of the persian language*, London, 1876.
 V. Kernbach, *Dicționar de mitologie generală*, București, 1995.
 I. Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an*, București, 1997.
 S. Paliga, E. S. Teodor, *Lingvistica și arheologia slavilor timpurii*, Târgoviște, 2009.
 Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. 2, Chișinău, 1992.

BUCURIA CRĂCIUNULUI

■ Bibliotecar Doinița MICU

Ziua Nașterii Domnului este o zi a bucuriei obștești; se bucură copiii, tinerii și cei mai în vârstă.

Copiii se bucură de darurile aduse în sacul tainic, de Moș Crăciun, personajul principal al zilei.

Tinerii se bucură și ei de daruri pe care și le fac unii altora cu înțelegere, din îndemnul unei prietenii curate, binecuvântate dacă sunt aduse dintr-o inimă sinceră.

Se bucură și cei trecuți de jumătatea vieții; se bucură de bucuria copiilor, de bucuria tinerilor, de bucuria altora, căci bucuria este ca o lumină. În ziua de Crăciun ne bucurăm cu toții de bucuria tuturor!

Bucuria Crăciunului este o bucurie mai înaltă decât viața noastră personală și chiar mai înaltă decât a strămoșilor noștri. Mai înaltă decât pământul, ea vine din înălțimea cerului.

Bucuria Crăciunului este bucuria credinței!

Se bucură toți cei care cred, toți cei care au un Mântuitor ca putere, nu doar ca pe un simplu cuvânt. Cine nu simte această putere nu simte nici bucuria. Dimpotrivă, bucuria altora îi poate face și mai triști, după cum bucuria celor liberi îi întristează și mai mult pe cei care sunt închiși și privesc printre gratii bucuria oamenilor liberi.

În aceste zile ale Nașterii Mântuitorului, glasurile tuturor aduc slavă prin colinde, Celui Născut și Precuratei Sale Maici. Dacă în timpurile vechi toate categoriile de vârstă colindau din casă în casă, în zilele noastre, numai copiii mai fac acest lucru, din ce în ce mai puțin și fără a înțelege sensul acestui obicei care tinde ușor, ușor să dispară. Unii copii, deși au inițiativă, își pierd din elan atunci când găsesc porțile creștinilor încuiate și descurajați, renunță a merge mai departe, lăsând în ignoranță această tradiție strămoșească.

Să-L rugăm pe bunul Iisus Hristos să ne dăruiască a simți adevărata bucurie a nașterii Sale!

Sărbătoarea Anului Nou care marchează trecerea de la un an la altul, coincide cu sărbătoarea sfântului Vasile Cel Mare, unul dintre cei mai mari teologi creștini.

Din înălțimea funcției sale de episcop al Cezareii, a susținut cu autoritate sporită organizarea bisericii și drepturile clericilor, punând accent pe pregătirea spirituală și canonică a preoților. Săracii, oprimații și bolnavii erau principala lui preocupare. Astfel a înființat „Vasiliada”, un așezământ filantropic unde erau hrăniți și îngrijiți cei înfomețați și bolnavi. Se spune că acolo, fiecare boală avea clădirea ei și personal pentru îngrijire adecvat.

Obiceiuri și superstiții s-au transmis din generație în generație, cel mai diversificat fiind „Plugușorul”. În zilele noastre acest obicei și-a pierdut oarecum din amploare și conținut. Se mai păstrează încă, dar destul de puțin obiceiul de a merge cu sorcova, la sate - pe la gospodăriile oamenilor, la orașe - prin mijloacele de transport în comun, pentru a le ura oamenilor sănătate și bogăție. Tradiția spune că în ziua de Bunăvestire se pun ramuri de măr în apă și se țin la căldură pentru a înmuguri, ca apoi să fie folosite la confecționarea sorcovelor.

La mulți ani, bucuria Crăciunului să umple sufletele tuturor!!!

„Și îngerul le-a zis: „Nu vă temeți.
Căci iată vă binevestesc vouă bucurie
mare, care va fi pentru tot poporul”!

SFÂNTA ZI DE CRĂCIUN

de LĂCRĂMIOARA-IOLANDINA IVAN

SUNT UN OM NEÎNSEMNAT,
ÎNSĂ BINECUVÂNTAT
CĂ MĂ BUCUR, CU DRAG CÂNT
NAȘTEREA PRUNCULUI SFÂNT!
DACĂ AM UȘĂ LA CASĂ,
DACĂ AM ÎN CASĂ, MASĂ,
DACĂ PE MASĂ AM PÂINE,
CEI DRAGI SUNT PE LÂNGĂ MINE,
DACĂ AM MÂINI ȘI PICIOARE,
POT LUCRA ZIUA SUB SOARE;
AM O INIMĂ CE BATE
LE STRÂNGE AȘA CUM POATE;
AM O MINTE CE GÂNDEȘTE
ȘI CUM CRED LE CHIBZUIEȘTE;
DE GREȘESC ȘI ÎMI SPARG CAPUL,
DACĂ MĂ VORBEȘTE SATUL...
ASTA-ÎNSEAMNĂ CĂ TRĂIESC.
DOMNULUI ÎI MULȚUMESC!
S-A NĂSCUT ȘI PENTRU MINE
CA SĂ-MI FIE-N VIAȚĂ BINE;
CA SĂ MERG LA LITURGHIE
SĂ INTRU-N ÎMPĂRĂȚIE!
DRAGII MEI, SĂ AVEȚI PACE,
SĂ DAȚI ȘI LA CEL CE TACE;
SĂ FIM ȘI NOI CEI 3 MAGI,
DĂRUIND ACELOR DRAGI;
SĂ CÂNTĂM CU ÎNGERAȘII,
SĂNĂTOȘI TOȚI COPILAȘII;
DUMNEZEULE, EȘTI BUN.
MAI TRĂIM ÎNC-UN CRĂCIUN!

LEGENDA BRADULUI

■ Lăcrămioara-Iolandina IVAN

Demult, tare demult, când picioarele sfinte ale Domnului Iisus mai păseau pe acest pământ, s-a iscat din senin o furtună, cum nu se mai pomenise. Grindina era cât oul de porumbel, vântul smulgea pietrele din loc, iar cerul se întunecase ca la venirea nopții, măcar că era miez de zi. **Iisus Hristos și Sfântul Petre** tocmai se aflau atunci pe drum, la marginea unei păduri și au cerut adăpost copacilor, care încă se ascundeau, care mai de care mai zgribuliți și mai înfricoșați. Mândrii stejari și fagi nu au vrut să-i primească la adăpostul lor, pentru că abia își puteau păzi frunzișul bogat de urgia cerurilor - unde să-i mai adăpostească și pe cei doi călători? Merii și perii au spus că trebuie să-și apere fructele, sălciile și plopii s-au făcut că nu-i bagă în seamă și au tăcut. Dintre toți, doar bradul s-a învoit să le ofere adăpost. El a spus:

-Fruce mândre pe care să le apăr nu am, frunzișul meu e făcut din ace ascuțite care nu se tem de grindină, oamenii mă ocolesc și mă socotesc nefolositor, dar dacă vreți să-mi cinstiți acoperământul cu prezența voastră, eu vă voi primi cum voi ști mai bine și am să învelesc trupurile voastre cu ramurile mele dese.

Zis și făcut. Domnul Iisus și Petre au fost păziți cum

nu se poate mai bine de bradul cel vrednic. Apoi, furtuna s-a oprit, iar soarele a răsărit din nou, mândru pe cer. Atunci, ieșind din adăpostul cetinei, Iisus cuvântă astfel către brad:

-Dintre toți copacii, tu, bradule, ai fost cel mai vrednic, iar eu, prin voia Tatălui Meu, te voi răsplăti. Fie ca de azi înainte, iarna, tu să nu-ți mai lepezi frunzișul ca ceilalți copaci, ci să-l păstrezi veșnic. Apoi, fie ca acele tale înțepătoare să capete o mireasmă care să-i bucure pe oameni, să le dea putere și să le vindece bolile, astfel încât ei să te prețuiască cum se cuvine. Cât despre lipsa ta de rod, fie ca în miez de iarnă, când toate fructele pământului se vor fi terminat, oamenii să te împodobească și să pună pe ramurile tale toate bunătațile, iar atunci când se vor strânge în jurul tău, ei să se gândească la Mine, pentru că tu ești copacul cel mai drag Mie.

Numai ce zise acestea și Cel Sfânt dispăru, împreună cu Petre, într-o geană de lumină. A rămas în pădure însă bradul cel falnic, cu darurile sale nemuritoare, precum și această poveste murmurată de frunzișul copacilor, înfiorați de minunea dumnezeiască.

LEGENDA BRADULUI

■ Lăcrămioara-Iolandina IVAN

A FOST ODATĂ DEMULT CĂ DE N-AR FI FOST NICI POVESTEA NOASTRĂ NU AR AVEA ROST, CÂND PĂMÂNTUL NOSTRU MAI ERA CĂLCAT DE IISUS SLĂVITUL, MARELE-ÎMPĂRAT. TĂLPILILE LUI SFINTE PE UN DRUM MERGEAU ȘI NU ȘTIE NIMENI UNDE SE-NDREPTAU. IISUS NU E SINGUR, PETRE NU LIPSEȘTE, A LĂSAT IAR RAIUL ȘI ÎL ÎNSOȚEȘTE. SĂ-I VADĂ PE OAMENI, CUM SE POARTĂ AZI... UITE O PĂDURE! SUNT COPACI ȘI BRAZI. DEODATĂ, IUTE, DIN SENIN PORNEȘTE O FURTUNĂ MARE, DE TE ÎNGROZEȘTE; DEȘI MIEZUL ZILEI, PARCĂ S-A-NNOPTAT, CERUL ESTE NEGRU ȘI S-A ÎNTUNECAT, GRINDINA CÂT OUL CEL DE PORUMBEL LOVEA CU PUTERE ÎN PETRE, ȘI-N EL; VÂNTUL SUFLA TARE, NU SLĂBEA DELOC, CĂ MUTA DIN CALE PIETRELE DIN LOC. IISUS ȘI CU PETRE PE DRUM SE GĂSEAU CU GRABĂ-N PĂDURE EI SE ÎNDREPTAU. AU CERUT COPACILOR SĂ-I ADĂPOSTEASCĂ FURTUNA CEA CRUNTĂ SĂ NU-I MAI LOVEASCĂ; DAR COPACII TOȚI, STĂTEAU ZGRIBULIȚI ȘI ÎNFRICOȘAȚI CĂ VOR FI LOVIȚI. STEJARII CEI MÂNDRI, CU TULPINA GROASĂ, N-AU VRUT SĂ LE-OFERE ADĂPOST ȘI CASĂ. NICI FAGII N-AU VRUT MILA SĂ-ȘI ARATE... DE AȘA URGIE NU CREDEAU SĂ SCAPE. FRUNZIȘUL BOGAT TREBUIAU SĂ-ȘI ȚINĂ, SĂ-ȘI ÎNFINGĂ BINE A LOR RĂDĂCINĂ. MERII ÎNCĂRCAȚI, PLINI CU ROADE GRELE, PE AȘA O VREMĂ, LE-APĂRĂ PE ELE; PERII NICI ATÂT, AU CRENGILE PLINE, FRUCTELE-ȘI PĂSTREAZĂ CÂT NĂPASTA ȚINE; SĂLCIILE ȘI-AU LĂSAT CRENGILE TĂCUTE, S-AU FĂCUT CĂ NU-I AUD, ȘI RĂMAS-AU MUTE; PLOII S-AU UITAT DE SUS, FĂRĂ NICI O TEAMĂ, CĂLĂTORII DE ACUM NU-S BĂGAȚI ÎN SEAMĂ; BRADUL IUTE S-A-NVOIT ADĂPOST S-OFERE: -EU CU RAMURILE DESE VĂ DAU MÂNGĂIERE. O SPUN TARE, FĂRĂ FRICĂ, FRUCTE MÂNDRE N-AM, URGIA DE MĂ LOVEȘTE, NU CAD DE PE RAM. FRUNZIȘUL CE-L PORT ÎNTRUNA, DIN ACE-I FĂCUT, BATĂ GRINDINA CÂT VREA, ELE ÎMI SUNT SCUT. OAMENII DE PESTE TOT MĂ CAM OCOLESC, CICĂ-S NEFOLOSITOR ȘI DEGEABA CRESC. DACĂ VREȚI CA SĂ-MI CINSTIȚI ACOPERĂMÂNTUL, VĂ PRIMESC CUM MĂ PRICEP.-BINE, ZISE SFÂNTUL. DOMNUL IISUS ȘI CU PETRE BINE-AU FOST PĂZIȚI ȘI DE BRADUL PLIN DE RAMURI AU FOST OCROȚIȚI. NU DUPĂ MULT TIMP, S-A OPRIT FURTUNA, MÂNDRU SOARELE-A TRIMIS PESTE EI LUMINA. DIN AL CETINII-ADĂPOST A IEȘIT IISUS ȘI SPRE BRAD PRIVIND CU DRAG ASTA, EL, I-A SPUS:

-DINTRE TOȚI COPACII, TU, BRADULE AI FOST VREDNIC ȘI TE-AI OFERIT MIE, ADĂPOST. PRIN VOIA TATĂLUI MEU, TE VOI RĂSPĂȚI, DE AZI ÎNAINTE IARNA, VERDE TU VEI FI. FRUNZIȘUL SĂ NU-L MAI LEPEZI, VEȘNIC SĂ-L PĂSTREZI, CÂT DE GREA AR FI O IARNĂ, TU O-MBRĂȚIȘEZI. ACELE ÎNȚEPĂTOARE CAPETE MIROS, ELE BOLI VOR VINDECA, VOR FI DE FOLOS. OAMENII S-OR BUCURA, VOR PRINDE PUTERE, CĂCI ÎN VREMĂ DE NECAZ LE DAI MÂNGĂIERE, IAR ÎN MIEZ DE IARNĂ, CÂND N-OR MAI FI FRUCTE, OAMENII ȚI-OR PUNE-N RAMURI BUNĂȚĂȚURI MULTE; CÂND ÎN JURUL TĂU S-OR STRÂNGE, S-OR GÂNDI LA MINE, CĂCI TU-MI EȘTI COPACUL DRAG CE MI-AI FĂCUT BINE. NUMAI CE ZISE ACESTE, DISPĂRU CEL SFÂNT, ȘI CU PETRE CEL CU RAIUL, LĂSARĂ PĂMÂNT. ÎNTR-O GEANĂ DE LUMINĂ LA CER AU URCAT ȘI-A RĂMAS BRADUL CEL FALNIC, BINECUVÂNTAT. DARURILE SALE SUNT ȘI-AZI NEMURITOARE, IARNA PRINDE-N CASA NOASTRĂ ALTĂ-NFĂȚIȘARE. PRIN FRUNZIȘ, COPACII LAȘI, MURMUR-O POVESTE, CU A FOST CÂNDVA ODATĂ, VA FI, ȘI-NCĂ ESTE... SUNT ȘI AZI ÎNFIORAȚI DE AȘA MINUNE ȘI MEREU DE-ATUNCI, ÎN ȘOAPTE, PRINTRE EI SE SPUNE CĂ PE-AICI DUMNEZEIREA DEMULT... AR FI FOST, IAR EI, CEI NEVREDNICI, N-AU DAT ADĂPOST.

SUNT SAU NU SUNT ?

■ Lăcrămioara-Iolandina IVAN

„A fi sau a nu fi: aceasta-i întrebarea” pe care Hamlet, prințul Danemarcei și-o pune în celebrul monolog din capodopera cu același nume scrisă de dramaturgul William Shakespeare. Nu-mi stă în fire să scriu despre străini, nu am scris în articolele mele niciodată despre fapte, evenimente și oameni care să nu facă parte din Băcani, comuna mea natală. Eu, am schimbat tirada filosofică și întrebarea mea este: „sunt sau nu sunt?” Tot bat apa în piuă cu a mea comună în care m-am născut, pentru că, după unii-după alții, „ba sunt, ba nu sunt din Băcani, mai precis din Drujești”. Sper că nu v-a dus gândul că aș fi de prin Danemarca... Să încep cu: **”o dată da, o dată ba”**. Ar trebui să fie ceva distractiv, nu? Pentru mine, nu este deloc.

Da, sunt de-a satului: când e nevoie de mine; când sunt întrebată despre cetățeni, despre anumite fapte și întâmplări: „trebuie să știți și să ne spuneți că doar v-ați născut aici!; cam pe când e construită școala din Drujești, cam prin ce an, din ce materiale, când a fost renovată? Cine a ajuns om mare și cine nu; din ce familie se trage... Cutărescu?; cine mai trăiește și cine nu?”

Ba. Nu sunt de aici: adică nu mai sunt recunoscută ca fiind cetățean al comunei căci nu am carte de identitate pe care să scrie domiciliul în „comuna Băcani”; dar unii care s-au născut la „Pocreaca” și printr-o cotitură a destinului sau dintr-o banală întâmplare au ajuns la Băcani și au C.I. cu domiciliul aici, aceștia sunt băcăneni, nu? Get-beget! Doamne, iartă-mă...

Da, sunt de-a locului: pentru că la anumite evenimente, ca de exemplu pensionări ale colegilor, fără mine nu se poate; pentru că am fost atâția ani colegi de suferință, trebuie să zic ceva, trebuie să compun o poezioară, câteva catrene, să schimb versurile unui șlagăr cu niște cuvinte adecvate evenimentului și omului; dacă se întâmplă și inevitabilul, dacă Dumnezeu cel Atotputernic trimite un înger ca să poarte până acolo sus un coleg de breaslă, haideți, doamna Ivan, că trebuie să participați și să spuneți două vorbe de adio; dacă sunt și în versuri, o-o-o, se lasă și cu felicitări înlăcrimate! Deja am fost amanetată pentru o viitoare înmormântare. Mai rămâne ca acea colegă dragă să mă pună să-i scriu necrologul, să-l citească și să-și spună părerea. Că atunci când va fi între 4 scânduri, nu știu de-l va mai auzi și de-i va place!

Ba. Nu sunt din sat: de ce m-ar interesa cele 5 hectare de pământ pe care Școala Drujești le are de pe vremea României Mari (aici chiar nu știu anul cu precizie; dar dacă tatăl meu, Gheorghe Ivan II, născut în anul 1932, a învățat carte în școala din Drujești, și știa că averea școlii erau cele 5 hectare de pământ, am tras și eu o concluzie...) „Nu te interesează, cucoană, pământul școlii, stai în banca mata. Locuiești la Bârlad într-un apartament. Vrei pământ? Să-ți dea tac-tu!” Nu vreau pământul școlii, dar banii care intră într-un cont din recolta obținută de pe acest pământ, trebuie cheltuiți pentru necesitățile școlii și grădiniței din Drujești. Am dreptate, nu? Nu ar fi logic, civilizată și omenește să ni se spună în fiecare an: „doamnelor (căci suntem 3 dăscălițe, poate nu se știe), pământul

este dat în arendă domnului Cutare și a fost însămânțat cu grâu; doamnelor, după ce s-au încheiat socotelile cu arendașul în contul școlii dv. au intrat... atâția lei. Folosiți-i cu înțelepciune!

Mai am doi ani până la pensie, dar nu am crezut să trăiesc vremuri de doi bani.

Da, sunt totuși de aici: am învățat la Grădinița care își avea sediul într-una din camerele conacului Domnului General Gheorghe Naumescu; am fost eleva tovarășului învățător Ștefan Buța la Școala din satul Drujești, din clasa I până în clasa a IV-a; să fac o paranteză... Oare cum de nu ne-am intoxicat? Cred că știți despre ce vorbesc. Se ștergea dușumeaua din cele două clase cu motorină. Aoleu! Moș Ghiță Mihăilă, Dumnezeu să te odihnească, ai fost omul nostru de servicii, dar trebuie să te judecăm post-mortem pentru atentat la sănătatea elevilor; și de ce mă rog nu aveam termometru în clasă (ca acum) ca să se verifice temperatura? Mai ales că timp de 4 ani am învățat în clasa de la nord. Dacă nu se făcea focul îndeajuns? Nu ne-au înghețat degețelele pe toc și pe călimara cu cerneală? După ce mai luam și 2-4 plumbiere la palmă pentru nu știu ce poznă mică. Mare noroc! Acum nu pot ține pixul cu cristale Swarovski și nici scrie cu el că: unghiile sunt deja date cu oja și nu se asortează cu pixul; sunt exagerat de mari și nu se poate face prinderea lui; nu-i temperatura optimă, nu au chef, nu au învățat, au tupeu și... dacă e democrație, facem ce vrem noi! Și, la ce e bun scrisul ăsta? Nu ne folosește la nimic! Elevi la bacalaureat care nu știau să țină pixul corect!

De ce nu se uitau învățătorii la hornurile de pe acoperișul școlii să vadă cât de „gros” este fumul? În ce direcție se duce? Ce culoare are? Nu-i la fel la cele două coșuri? Acum, așa stă treaba. Personal de întreținere, ai încurcat-o! Astăzi, da. Totul este verificat și atent analizat. Se iau măsuri urgente ca să se desfășoare procesul instructiv-educativ la cote înalte și noi să-i dăm țării analfabeți funcționali, că așa TREBUIE. Vai de mine și de mine, ce vremuri „îngrozitoare” am trăit! Doamne-Dumnezeule, cum am putut învăța carte în așa condiții. Și de ce nu eram aduși cu mașina până la școală? Așa distanță mare de... câteva sute de metri? Fără asfalt și cu ștergătoare din pânuri de porumb în fața clasei, aveam clasele impecabil de curate; nu intra nimeni plin de glod în școală; acum, mai este cazul să vă scriu cam ce se întâmplă?

Ba. Se scoate limba la mine ca la o... (adăugați dv. ce cuvânt vreți) când laud în versuri dispensarul din dealul Băcanilor în care m-am născut; adică, s-au mai născut și alții aici, au făcut mult mai multe și nu se bat cu pumnul în piept așa ca mine; ce mare lucru-i de capul meu? am compus o poezie-plugușor pe care am dedicat-o locului și **Oamenilor** în halate albe care au grijă de sănătatea noastră; am postat-o pe F.B. (că de ăsta are toată suflarea) gândind că am s-o gălesc publicată în paginile revistei „Băcanii”... Ei, aș! Minunea de Crăciun nu s-a întâmplat!

Da, cum să nu fiu de aici când de pe data de 1 septembrie 1987, slujesc învățământul din comuna Băcani. Titular. Tocmai pentru că aveam buletin de Băcani, am luat postul din sat. Că se „băteau” pentru acest post o armată de educatoare. Deci, de pe vremea lui Ceaușescu și când ministrul educației și învățământului era Ion Teoreanu. Adică, de 32 de ani. Nu am lipsit de la susținerea lucrărilor de gradul I de la nici un coleg, indiferent că era

educatoare, învățător sau profesor. Și la fiecare am luat cuvântul. Pentru că le cunoșteam activitatea și se bazau pe mine. Până la o anumită dată; acum, nu știu nici când și nici cine își susține lucrarea. Norocul meu. Foarte bine, folosesc timpul ca să scriu. Câștigul îmi aparține!

Ba da, ba nu, nu mai continui. Am obosit. **Că sunt că nu sunt**, nu-mi ridică nimeni statuie. Mi-o fac singură!

GENII, DAR PENTRU ALȚII

■ Lăcrămioara-Iolandina IVAN

Într-o zi de miercuri din luna octombrie, mai precis pe 16, am avut o surpriză; una foarte plăcută. Un musafir de peste mări și țări a venit să mai vadă satul, oamenii copilăriei, câțiva colegi de școală generală și liceu care acum locuiesc în sat, grădinița și pe mine educatoarea. De ce?

-pentru că pe vremea comunismului am trăit ca frații, și cu unul din frații lui, Valerian (Dumnezeu să-l odihnească; s-a dus prea repede și prea fără rost...), am fost colegă din clasa I până în clasa a VIII-a; „Lili” era primul la matematici, eu eram prima la română;

-pentru că membrii familiei lui (sora cea mai mică, mezina) care locuiesc în casa părintească (aceea care nu se vinde), i-au povestit printre altele că m-am apucat de scris și mi-aș dori ca poeziile mele să ajungă și la copiii românilor care s-au stabilit în Canada. V-ați dat seama despre cine este vorba. Despre un drujeștean care este român canadian: **Mache Ibănescu**.

Născut pe 19 iunie 1957, Mache a avut învățători, aici în satul nostru, doi dascăli: pe tovarășa Gherghescu și pe tovarășul Popa. Ca noi toți, plecând după terminarea clasei a IV-a la Școala generală din Băcani (nu l-a Bârlad ca acum, că „geniile” au nevoie de dascăli și colegi excepționali ca să aibă concurență; la noi în școală, nu au șanse de afirmare...), a avut diriginți mai mulți dascăli: Luca, Mihăilă, Dilcu. Dă examen la Liceul industrial „Al.I. Cuza” din Bârlad (care și acum și-a păstrat locul și se numește tot la fel - numai liceul meu pedagogic a schimbat și locul și numele...) și după cei 5 ani de studiu, în anul 1978 intră la Facultatea de Mecanică din Iași pe care o absolvă ca **șef de promoție** -cu media 9,67- în anul 1983. Vorbim despre anii lui Ceaușescu, când cartea era carte, când examenele la liceu și la facultate se dădeau cu 10-20-30 de candidați pe un loc, când nu se lipsea de la nici un curs, când bibliotecile erau pline ochi de elevi și studenți, când în sesiune pocneau creierile etc, etc. Și, când se făcea practică adevărată în fabrici și uzine, când nu intrai la cursuri până nu se aduna toată recolta de pe deal și câmpie, când făceai și armata atunci când erai student și studentă. Și n-a murit nimeni!!! Astăzi, nu poți să pui un copil să adune gunoiul pe care-l aruncă, fiindcă înseamnă exploatare. Ești decăzut din drepturi, rapid.

Acum, totul este computerizat, la liceu te înscrie calculatorul, că știi sau nu știi să scrii și să citești ajungi licean; ce este și mai dureros, ajungi student; cu o lucrare de licență furată sau plagiată sau făcută de un profesor care a învățat în fosta perioadă comunistă (tot aici ne întorcem...), gata, ești mare și tare, ești absolvent de studii superioare.

Să revin la Mache. Ajunge prin repartiție la un S.M.A. aproape de noi, adică la Tutova. Doar un an, între 1983-1984. Dar ce-o mai fi și ăla S.M.A.? Din anul 1984, tot un an, îl găsim ca inginer la I.C.A.R Perieni, adică la Institutul de Cercetări Agricole Române. Locul era cunoscut în alte timpuri ca Stațiunea Centrală de Cercetări pentru Combaterea Eroziunii Solului și era vizitat foarte des de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cu elicopterul. Terasesele cu viță de vie de la Perieni erau locul cel bătătorit în fiecare toamnă, de noi elevii liceului pedagogic, căci nu intram la cursuri până când nu terminam ultimul strugure de cules. Putea să fie și sfârșitul lui noiembrie. În 1985 pleacă la Institutul de Cercetări Fibre și Fire Sintetice Săvinești (combinatul Săvinești a dispărut și el; s-o fi topit!?). După 8 ani, în anul 1993, Mache împreună cu familia pe care și-o întemeiase, părăsește plaiul nostru mioritic care-a devenit neprietenos cu milioane de români, și pleacă în Canada.

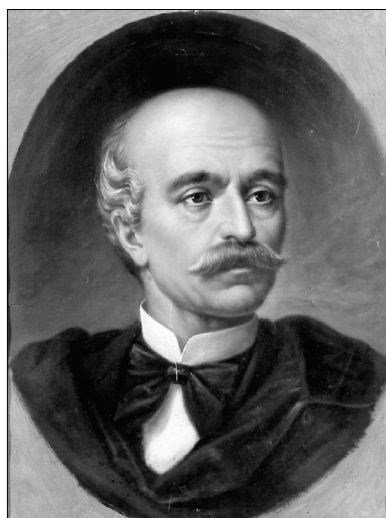
Cunoștințele și activitatea pe care o desfășurase timp de un deceniu în România l-au făcut repede apreciat și căutat în această țară a frunzei de arțar, pentru că îl găsim director de uzine, timp de 8 ani, la Montreal. În anul 2003, după ce a trecut prin școala de franceză, va fi director de proiecte pentru diferite întreprinderi. Actual, lucrează la o firmă de consultanță în inginerie. La o uzină (care se află în estul regiunii canadiene Quebec) pentru aluminiu pur, și se preocupă de recuperarea deșeurilor.

Câtă nevoie are această țară a noastră de ingineri. Ce oameni de calitate, ce profesioniști români, ridică nivelul economic al altor țări. La noi nu încap de „băieții deștepți” care au pus economia României, marile combinate, coloșii industriali ai țării, pe chitici.

Tată a 3 copii, care sunt toți diplomați, și bunic la 4 nepoți, Mache mi-a dezvăluit un lucru dureros: nici unul dintre nepoți nu vorbește românește. Și eu voiam ca să-mi fie citite, eventual învățate, poeziile mele. Visul s-a spulberat. Ceea ce vedem noi la televizor, că românii din diaspora se întâlnesc duminica la biserică românească, îmbrăcați în costume naționale, deși în țară n-ar face acest lucru, Doamne ferește, că se ajută unii pe alții, că participă cu cățel cu purcel la spectacolele oferite de marii artiști români, la evenimente culturale, sunt basme. Bine-ar fi să fie povești de adormit copiii. Pentru că totuși vrea să mă ajute, m-a invitat în Canada, ca să-mi lansez cărțile de specialitate în fața copiilor românilor basarabeni. Altă comunitate, altă percepție. Ceea ce știam demult. Bine a zis părintele Constantin Necula: „dacă pierdem Basarabia, pierdem Raiul”. Vom trăi și vom vedea. Canada nu este la o azvârlitură de băț. Eu doar îi mulțumesc pentru invitație!

VASILE ALECSANDRI ȘI NAPOLEON AL III-LEA

■ Vasile FÎNARU

Deși contextul politic de la mijlocul secolului al XIX-lea nu părea să ne avantajeze deloc, până la urmă, cu ajutorul tactului și al diplomației, Moldova și Muntenia au reușit să realizeze ceea ce își propuseseră: Unirea. În acest joc complicat, o importanță hotărâtoare a avut-o poetul Vasile Alecsandri. Fără implicarea acestuia, probabil că alta ar fi fost astăzi soarta poporului român.

Războiul Crimeei, inițiat de Rusia în 1853 împotriva Imperiului Otoman, care a dus la ocuparea Principatelor Române de către ruși, a speriat marele puteri - Franța, Anglia și Austria - nevoite să intre în război alături de turci.

România rămânea vasală Imperiului Otoman, dar măcar Rusia țaristă își încetase expansiunea spre Europa Centrală și spre Balcani, Tratatul din mai 1856 prevedea ceva: se înființau și convocau imediat Adunările ad-hoc, menite să exprime voința populației cu privire la organizarea definitivă a Principatelor.

În anul 1859, printr-o subtilă interpretare a acestui paragraf, colonelul Alexandru Ioan Cuza este proclamat domn al Moldovei (5 ianuarie) și al Munteniei (24 ianuarie), exprimând voința celor două Principate, în condițiile în care tratatul nu prevedea expres domnitori diferiți la Iași și la București.

„Cuvântul magic de unire răsuna în toate gurile. Hora Unirii se cânta, se dănuia de întreg poporul, și fiecare om își uitase nevoile pentru ca să se îngâne voios cu sperările unui viitor plin de admeniri”, nota pe atunci Vasile Alecsandri.

Euforia a ținut câteva zile și nopți, timp în care Alecsandri a fost „uns” de Cuza, bunul său prieten din tinerețe, ministru de externe. Treptat, bucuria generală s-a atenuat, iar autoritățile au început să se gândească la proclamarea Unirii. Lucru dificil, întrucât

reacțiile marilor puteri nu erau de acord cu dubla alegere a lui Cuza. Pentru a-i îndupleca pe englezi, cei mai puternici adversari ai Unirii Principatelor, Cuza l-a trimis pe Vasile Alecsandri într-o misiune diplomatică, spre a transmite doleanțele românilor. (C. Negruzzi) rv. nr. 22 Mart. 2019.

La începutul lunii februarie 1859, Vasile Alecsandri pleacă spre occident, într-o călătorie dificilă și plină de primejdii. După 7 zile poetul ajunge la Paris și cere audiență la contele Walewski - fiul natural al lui Napoleon Bonaparte, cel care conducea politica externă a lui Napoleon al III-lea. Acesta îl asigură de toată simpatia Franței, dar precizează că „Turcia și Austria sunt împotriva Unirii Principatelor” și că „Anglia sprijină sistematic politica Turciei”. Cât despre sprijinul concret al Franței, numai împăratul Napoleon al III-lea se putea pronunța.

Deși credea că are să aștepte multă vreme până să fie primit în audiență la împăratul Franței, Alecsandri a avut surpriza să fie chemat chiar a doua zi. Iată cum îl descrie pe Napoleon la întâlnirea din palatul Tuilleries: „Glasul lui plin de blândeță, zâmbetul încurajator, căutarea binevoitoare, alinată pe loc neastâmpărul inimii mele. Împăratul luă din mâinile mele scrisoarea autografă a prințului Cuza, se puse pe un jilț de marachin și îmi făcu semn să șed alături de el. Napoleon e de statură mijlocie; părul său începe a încărunți; tipul obrazului nu seamănă cu cel al moșului (n.r. Napoleon I), dar are un caracter de energie însoțit de o blândeță fermecătoare”.

Toate temerile lui Alecsandri s-au evaporat în momentul în care Napoleon s-a arătat interesat de soarta românilor. „N-avem nimică” - i-a spus poetul, „ne găsim săraci de toate, și de arme, și de ofițeri cu experiență”.

„Preabine” - i-a răspuns Napoleon. „Aprobez dorința românilor și le dăruiesc 10.000 de puști cu capsule”. Iar lucrurile nu s-au oprit aici. Alecsandri i-a cerut, timid, din partea poporului român și 6.000.000 de franci. „Numai?” - a răspuns binevoitor Napoleon. „Nu cred să poată ajunge o asemenea sumă la nevoile unei nații care voiește a renaște și a se organiza. Hotărâți-vă mai bine la un împrumut de 12.000.000 de franci; scrie îndată principelui Cuza să-ți trimită împrumutul legalizat”.

În ceea ce privește problema unirii, Napoleon l-a sfătuit „a nu întârzia nicidecum călătoria la Londra, căci acolo este adevăratul câmp al misiunii duminiciale. La Londra vei găsi oarecare prevenție în contra alegerii Domnului, ceea ce este o încălcare a Convenției”.

La final, Împăratul Franței i-a dat un sfat prețios lui Alecsandri vizavi de proclamarea Unirii: „Nu se cuvine acum, deodată, să faceți un al doilea pas, căci însăși Franța, deși vă este favorabilă, nu v-ar putea apăra în contra acuzării de călcare a Convenției. Cătați a vă recomanda Europei prin înțelepciunea reformelor din lăuntru, precum v-ați recomandat prin patriotismul de care ați dat dovadă și vă pregătiți, nu a silii evenimentele, ci a profita de cursul lor”.

Așadar, adevărata misiune a lui Alecsandri urma să înceapă. A doua zi, dis-de-diminează, poetul face un drum de 10 ore până la Londra pe mare și cu „drumul de fer (n.r. calea ferată)”. Ajuns acolo, i-a scris de îndată lordului Malmesbury, ministrul afacerilor externe, care până la urmă a jucat unul dintre cele mai importante roluri în Unirea Principatelor, rugându-l să binevoiască a-i acorda o audiență. În acest răstimp, Alecsandri l-a vizitat pe ambasadorul Franței la Londra, ducele Malakoff. Acesta i-a spus direct că „rolul dumneavoastră este greu, chiar displăcut, căci miniștrii Reginei sunt foarte preveniți contra actelor ce ați desăvârșit în camerele din Iași și din București”. Ducele Malakoff l-a mai avertizat și de faptul că ambasadorul Turciei „a răstălmăcit cauza dumneavoastră cu multă dibăcie. Probați-le că sunteți oameni practici și că voiți a respecta tratatele ce le aveți cu Imperiul Otoman, altminte veți pierde timpul în zadar”.

Prețios sfat, căci după câteva zile, Alecsandri a fost primit de lordul Malmesbury, dar neoficial, întrucât Anglia nu recunoștea alegerea Domnitorului. Ministrul de externe i-a transmis, încă de la început, că l-a primit ca pe o persoană particulară.

Povestește chiar Alecsandri: „Se făcu o scurtă trecere, după care lordul luă cuvântul cu un ton foarte sever și zise: Domnul meu... cele din urmă evenimentele din Principate au avut un caracter de neorânduială și de dispreț față de Convenție, care ne-a surprins de la un popor ce invocase protecția puterilor occidentale. Sub înrâurirea unui partid violent, voturile Camerilor s-au răstăcit și au ridicat același Domn pe ambele tronuri ale Principatelor, act contrar Convenției, care stipulează că

fiecare Principat va avea Prințul său stăpânitor”.

Cu alte cuvinte, oficialii englezi erau influențați de ambasadorul Turciei, care prezentase tendențios situația din Principate. Aici a fost momentul de mare inspirație a lui Alecsandri, care a decis în mare măsură viitorul României. Sfătuit bine de ambasadorul Franței și de Napoleon însuși, scriitorul a ales să dea englezilor garanții în ceea ce privește Imperiul Otoman, dar și asigurări că România și Anglia vor avea schimburi economice reciproc avantajoase. „Mylord, rapoartele pe care le-ați primit de la Constantinopol cuprind acuzări foarte grave în contra nației mele (...). Au atribuit României planuri gigantice care, nenorocire pentru noi, sunt astfel de rău inventate, încât ele cad și dispar sub ridicol”.

Alecsandri îl asigură pe lordul Malmesbury că Principatele nu au absolut nimic cu Turcia, ba din contră, aceștia uneltesc la stabilitatea Europei: „Nu cumva ei voiesc să încorporeze Rusia sau Austria? Poate că ținesc mai departe. La cucerirea Parisului sau a Londrei? Cine știe?”.

Alecsandri îi dezvăluie și adevăratele planuri ale Principatelor, spunându-i lordului că „voim a profita de rodul pământului nostru spre a introduce la noi, prin canalul schimbului comercial, confortul civilizației reprezentat de producțiile minunate ale industriei engleze”.

Punct ochit, punct lovit! Lordul Malmesbury s-a descrețit imediat și i-a transmis lui Alecsandri mesajul care avea să decidă soarta neamului nostru: „*Dacă românii se vor ocupa de îmbunătățirile din lăuntru și de dezvoltarea comerțului lor, Engliera le va conserva stima ce merită oamenii practici*”.

Iar poetul nu s-a lăsat până nu i-a explicat faptul că, din contră, alegerea unui singur domnitor nu face altceva decât să respecte Convenția, prevalându-se expres ?? alegerea unor domnitori diferiți în Principate.

Misiunea diplomatică a lui Vasile Alecsandri din anul 1859 a fost un mare succes. Unirea celor două Principate a fost recunoscută de marile puteri, iar pe 1 iulie 1866 se adoptă Constituția, care a consfințit denumirea oficială România.

Note:

- Curierul Principatelor Unite, ianuarie 1859;
- Arh. Ist. Centrală, Fond Cuza Vodă, Scrisori, mapa II;
- George Călinescu, - Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Ed. a II-a București, 1982;
- Ion. N. Oprea - Istorii, comentarii, miscelanca - vol. 6, p. 192;
- P. Cornea - Mitul lui Vasile Alecsandri în contextul epocii sale, Ed. Minerva, București, 1987;
- Ed. Porțile Orientului, Iași, 1992.

UN FEL DE POVESTE

■ Jorj DULGHERU

Comuna Al. Vlahuță este situată în partea de sud a județului Vaslui. Din punct de vedere istoric a aparținut dintotdeauna de județul Tutova, plasa Simila, iar din punct de vedere economic, religios și cultural comuna noastră este legată de orașul Bârlad. Teritoriul comunei este determinat geografic de valea pârâului Simila - o atât de rară îmbinare în limba română a trei note muzicale, o adevărată frântură de cântec.

În satele comunei noastre trăiesc oameni harnici, iubitori de cultură, interesați de păstrarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor locale. Pentru copil arta înseamnă un mijloc de exprimare, un mijloc de manifestare și exteriorizare a lumii sale interioare, a tendințelor și aspirațiilor sale, care-și găsesc în artă o traducere mai directă decât prin cuvânt.

Muzica de bună calitate atrage elevul, cu toată ființa sa, atât în procesul de instrucție și educație cât și în activitățile extrașcolare, unde copilul se antrenează cu plăcere în orice acțiune însoțită de melodie, care îl determină să cunoască creația muzicală populară anonimă și cultă, să respecte marile valori muzicale și personalitatea compozitorilor naționali și universali.

Consider că păstrarea și cultivarea tradițiilor populare, a datinilor este o datorie sfântă, o moștenire

care trebuie strecurată în sufletele generațiilor de azi și de mâine.

Plecând de la aceste considerente, în vara anului 1999 am pus bazele unei activități extrașcolare de inițiere a elevilor în tainele muzicii instrumentale. Am împrumutat câteva mandoline de la Centru de plasament din Bârlad și 12 fete au început studiul interpretării la mandolină.

În anul 2000 a avut loc debutul pe scena căminului cultural din comuna noastră, cu prilejul activității „În memoriam Al. Vlahuță”

Până în anul 2002 am introdus în formația instrumentală un contrabas și un țimbal de brațe. În acel an am participat la Concursul național de muzică desfășurat la Piatra Neamț și la Concursul județean Florile copilăriei din Bârlad, unde am obținut Premiul I

Au urmat alte schimbări în formația noastră: am introdus un acordeon, o cobză și bouzouki. Copiii au ales ca nume pentru formația noastră „Doina Similei”. Primăria a achiziționat 12 mandoline și un contrabas nou.

Sub această denumire am participat la Concursul național de muzică din anii 2004, 2006, 2008 și 2010 unde, de fiecare dată am obținut Premiul I.

Am început colaborarea cu diferite instituții din Bârlad cum ar fi Liceul Mihai Eminescu, Fundația Dr. Constantin Teodorescu și Societatea Artă, Tradiție și Cultură.

În luna decembrie 2006 am primit 42 costume populare românești, prin Fundația „Alianța populară” în cadrul Proiectului „FOLCLORUL VASLUIAN EUROPEAN”. Am considerat-o cea mai importantă achiziție, prin faptul că a reprezentat ținuta de scenă până în prezent la toate manifestările cultural-artistice la care am participat. Formația de mandoline Doina Similei a participat la Festivalul folcloric „Mugur de tezaur” din Vaslui, la Concursul național „Cântec drag din plai străbun”, organizat de Casa de cultură „Constantin Tănase”, la Concursul județean „Florile copilăriei” și la alte activități cultural-educative din comunele învecinate și municipiile Bârlad și Vaslui.

În perioada 2005 - 2007 am avut o colaborare cu Comunitatea Elenă din România, filiala Bârlad, participând la Festivalul de muzică grecească din București în 2005 și la Teatrul El Pis din Constanța în 2006 și 2007. În anul 2009 am beneficiat iarăși de sprijinul Fundației Alianța Populară, primind 10 mandoline, 8 mandole, un acordeon și o tobă Milenium.

Spectacolul din luna noiembrie 2009 prilejuit de manifestarea culturală IN MEMORIEM - AL VLAHUȚĂ a fost unul deosebit, deoarece Formația de mandoline Doina Similei sărbătorea 10 ani de activitate susținută. Am pregătit o expoziție în sala de spectacol cu o parte din diplomele obținute și am înmănat diplome de merit tuturor membrilor Formației de mandoline.

În anul 2010 am participat din nou la Concursul Național de Muzică, atât faza județeană cât și cea finală (zonală), care s-a desfășurat la Botoșani. Și la această confruntare Formația de mandoline Doina Similei a obținut Premiul I.

Formația de mandoline și-a continuat activitatea, răspunzând la toate invitațiile primite: la manifestările cultural-artistice de la Căntălărești, comuna Ștefan cel Mare, la Movila lui Burcel, la Muntenii de jos, la Bălteni, la Simpoziuonul Național al învățătorilor organizat de ISJ Vaslui la Bârlad, la manifestările culturale din comuna noastră și din comunele învecinate.

Din anul 2015 am început o strânsă colaborare cu C.A.R.P. Elena Cuza din Bârlad. Am participat la multe

activități cultural-educative desfășurate de această prestigioasă asociație, la Bârlad, Puiști, Băcești și Reghin. Spectacolul ”Icoana țării o purtăm în suflet” desfășurat de Ziua drapelului și Imnului Național la Casa de cultură din Reghin a prilejuit formației noastre ocazia de a fi recompensată de către C.A.R.P. Reghin cu opt mandoline pentru prestația scenică. Formația noastră a susținut numeroase spectacole pe scena Teatrului V.I.Popa și a Cercului Militar din Bârlad.

Formația noastră a colaborat și cu Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” din comuna noastră participând la multe activități comune.

În anul 2016 am participat la Festivalul de folclor „Cântă de răsună lunca” organizat de Consiliul local Tecuci, județul Galați.

În ultimii ani, Formația vocal-instrumentală Doina Similei a participat la Festivalurile de folclor inițiate de Comuna Cosmești (Drag mi-e cântecul și jocul) din județul Galați, Școala Gimnazială Stroe Beloescu (Obiceiuri și tradiții), Școala Gimnazială M.C. Antonovici (Armonia artelor), Școala Gimnazială Vasile Pârvan (Tradiții și obiceiuri), din Bârlad.

Formația vocal-instrumentală Doina Similei se bucură de sprijinul nemijlocit al Școlii Gimnaziale „Al. Vlahuță” în prezența domnului profesor Grădinaru Luigi. Am participat la sărbătoarea CENTENARULUI UNIRII în anul 2018, la desfășurarea tuturor activităților cultural-artistice din comuna noastră. Am participat la Festivalul de obiceiuri și tradiții Datina din Vaslui și „Nașterea Domnului Iisus Hristos, așa a fost!...” organizat de Școala Gimnazială nr. 8 din Bârlad.

Am reușit să realizăm un fenomen în muzica populară, readucând mandolina în atenția auditorilor. Prin munca lor, membrii Formației de mandoline și-au castigat locul prin valoarea și calitatea interpretării pieselor muzicale, cât și prin modul de armonizare a melodiilor.

În anul 2019, Formația vocal-instrumentală Doina Similei a participat la numeroase festivaluri și concursuri de folclor organizate de Școlile gimnaziale din Bârlad și de la Cosmești, județul Galați.

Membrii formației de mandoline au continuat tradiția de adevărați ambasadori ai meleagului vlahuțean peste tot unde au susținut programe artistice.

ROMÂNII AU PUS BAZELE CULTURII RUSE

■ Vasile FÎNARU

În anul 1796, la Dubăsari sau Movilău, s-a tipărit primul volum de versuri în limba română (versuri originale și traduceri de I. Cantacuzino). În anul 1799, rusul Paver Sumarcov notează că în Ovidopol, Tiraspol, Grigoriopol, Dubăsari, Mălăiești, majoritatea locuitorilor sunt moldoveni.

Cultura românească a influențat cultura ucrainenilor și cultura rușilor prin românii ce și-au găsit rosturi prin Rusia.

Petru Movilă a devenit mitropolul Kievului și întemeietorul Academiei rusești.

Călugărul Pavel Berândă este întemeietorul lexicografiei rusești.

Milescu Spătaru, pe lângă activitatea diplomatică și științifică, a fost învățătorul lui Petru cel Mare.

Dimitrie Cantemir a depus o rodnică activitate științifică, fiind și consilier intim al împăratului.

Herăscu (Hirăstov) a fost literat și întâi curatorul Universității din Moscova.

Dosoftei va ajunge episcop al Azovului, Antonie (trecut peste Nistru împreună cu cei peste 100.000 moldoveni la 1739) a devenit mitropolit Cernigov și Bielgorod.

Mihail Strilbițeni din Moldova își va muta tipografia la Dubăsari, apoi la Movilău.

Ioan Silviu Nistor, în „Istoria românilor din Transilvania”, mai amintește de un român Turcu, autor al codului penal rusec, de Mihail Volosaninov ca organizator al Ministerului de externe rus și Grigore Voloșeninov (Românul) de asemenea diplomat rus.

Literatura rusă recunoaște că poezia rusească începe cu Antioh Cantemir. Prin Dimitrie Cantemir, prin Spătarul Milescu (care în China la popasuri dă comandă cazacilor să îi cânte „Dunăre, Dunăre”), prin Leon Donici și alții, capătă niște mari oameni de cultură.

În anul 1737 se naște în Rusia Nic Bontâș Camenschi urmaș de boier moldovean ce va deveni membru de onoare a Academiei ruse și a universității.

Mihail Frunză, general al armatei roșii, mort în 1925 la 40 de ani, este cel al cărui nume l-a purtat un oraș din R.S.S. Kirghiză și academia militară a U.R.S.S. Acesta se născuse în Turkestan, urmare a unor colonizări ale basarabenilor și transnistrenilor în 1878 în regiune.

În anul 1834 se stânga la Odessa Al. Sturza, filozof al religiilor.

N. Donici a întemeiat în 1908 la Dubăsarii Vechi, observatorul de astronomie fizică.

Guvernul rus refuză oferta lui Mihail Stroescu (fratele filantropului V. Stroescu) de a finanța deschiderea unei catedre de limba română la Universitatea din Odessa.

Academicianul sovietic L.S. Berg, afirma: „Moldovenii ce locuiesc în Moldova, Basarabia și până în guberniile învecinate, Podolia, Herson, iar într-un număr mai mic în gubernia Ecaterinislav, sunt români”, iar Take Ionescu privitor la Rusia „este dușmanul nostru natural”.

Toponimii în românitatea Transnistriei

În continuare o serie de nume ale localităților de dincolo de Nistru: Singuri, Volosoveanca, Cioban, Beseni, Voloșchie, Caracinti-Valahi, Cotijuni, Ușița, Voloșcovița, Bârlia (lângă izvoarele Bugului), Glodoioasa, Traianca, Mamaica, Adăbași, Alexandra, Moldovanca (lângă Odessa), Buda, Soroca, Șura, Urâta, Bursuci, etc.

Th. Burada înfățișează din gubernia Cherson în 1893 următoarele sate moldovenești: lasca, Grădinița, Mălăiești, Floarea, Tei, Coșarca, Buturul, Perperița, Goiana, Sicilia, Corotna, Cioburceni, Speia, Caragaci, Tașlâc, Doroțeia, Voznisevsca (pe Bug), Moldovca și Cantacuzinova. Același aromân Burada găsește în 1906 în Podolia următoarele sate românești: Lescovăț, Ruda, Ivăneț, Rogozna, Studenița, Ușița, Lipiceni, Serebia, Bușa, Cornița, Grușca, Ocnița, Camenca, Lăpușna, Sărăței, Râbnița, Botușani, Pietrosul, Slobozia, Domnița, Balta, Moșneagul, Senina, Bursucul.

Tot atunci, potrivit cifrelor oficiale, existau în Cherson și Podolia 532.416, în Ecaterinoslav 11.813, iar în Taurida (Crimeea) 4.015 români. Aprecierile asupra cifrelor reale merg până la 1.200.000. Încă de la mijlocul secolului XIV se găseau în Transilvania peste 400 de sate curat românești.

Tot Th. Burada a găsit în Kiev un liceu care purta numele celui care îl întreținea prin donații uriașe „Pavel Gălăgan”. La fel de vestiți erau cei din familiile Fundulea (numele o purta o stradă din Kiev), Cordunean, Frunzetti, Macarescu, Bontaș, Gredescu, etc.

Între 1909 și 1913 ieromandritul Inochentie a condus în Transnistria, la Balta o „mișcare” pentru reintroducerea limbii române în biserică. Zeci de mii de moldoveni veneau în pelerinaj la Balta, unde li se vorbea și li se împărțeau gazete în limba lor. Apărat de țărani (60 vor cădea uciși), Inochentie este ridicat de cazaci și închis. Autoritățile vor permite însă folosirea limbii române în biserici.

În 1914 Austria promitea României „toată Basarabia cu Odessa”, promisiune ce o va reînnoi.

Prezența voluntarilor ardeleni și bucovineni în Ucraina a avut un rol benefic în redeschiderea conștiinței naționale la românii din Imperiul Țarist. Ofițerii români vor desfășura o vie activitate culturală, atrăgând de partea lor studenții din Kiev. La Odessa se aflau 40.000 de ostași și ofițeri români din armata rusă, care vor avea și ei o puternică înrăurire asupra studenților din Odessa și împreună vor organiza un pact la 23 martie 1917. În 18 aprilie, la Odessa a avut loc o manifestare a soldaților români la care au luat parte 12.000 de ostași și studenți basarabeni și transnistreni. La 9 aprilie, ziarul „Cuvânt moldovenesc” publicase programul P.N.M. care cuprindea printre altele și drepturi naționale pentru românii de dincolo de Nistru, iar în 14 aprilie se înființase „Asociația învățătorilor moldoveni din Basarabia și de dincolo de Nistru”. Congresul învățătorilor români din Rusia, ținut la Odessa, a cerut pentru transnistreni serviciu divin, școli, inspectorat școlar, episcopie la Dubăsari, seminar la Odessa, toate în limba română.

La 17 decembrie 1917 s-a organizat un congres al

românilor din Transnistria la Tiraspol, precedat fiind de adunări pregătitoare la Tiraspol în 16 noiembrie și la Grigoriopol în 21 noiembrie, hotărându-se ca fiecare sat să trimită doi delegați. Ținut sub semnul Tricolorului, Congresul a votat pentru crearea de școli naționale cu predare în limba română, introducerea limbii române în biserici, justiție, medici români la sate, moldovenii să facă armată în oastea națională și alegerea a opt reprezentanți în Rada Ucraineană. S-a mai hotărât tipărirea de gazete, împărțirea moșiilor la țărani, și să se facă tot posibilul ca Transnistria să fie alipită Basarabiei. Sublocotenentul transnistrean Bulat atenționa „dacă vom lăsa Ucraina să taie o ramură azi, alta mâine, din copacul acesta va rămâne buturugă”.

Comitetul Național român ales a deschis 52 de școli românești, a introdus în administrație și justiție cunoscători ai limbii române. Toate au fost puse la locul lor, până ce teroarea bolșevică va pătrunde peste tot, pe locuri, în școli și în 1919 se mai cânta „Deșteaptă-te române”.

La 21 martie 1919, în urmărirea bandelor bolșevice, românii trec Nistrul și ocupă pentru scurt timp Tiraspolul și Razdelnia.

La Conferința de pace de la Paris, România nu a reclamat Transnistria și rămân de domeniul istoriei motivele pentru care dezrobirea fraților transnistreni nu s-a îndeplinit atunci, fiind siliți să înfrunte încă o epocă de suferințe.

În anul 1920, Take Ionescu, printr-o cuvântare ținută la Varșovia, spunea că „600.000 de români trăiesc dincolo de granițele de est”.

După declarația din 3 august 1923 a Guvernului Sovietic, privind naționalitatea și libera folosire a limbii materne, se creează la 12 octombrie 1924 Republica Autonomă Socialistă Sovietică Moldovenească în cadrul Ucrainei, fiind Balta, iar în 1928 Tiraspol cu granița vestică pe Prut.

La Bârzula în aprilie 1925 Congresul Pan-Moldovenesc a fixat granițele și Constituția recunoscută de ucraineieni la 10 mai.

Cu o suprafață de 8.434 km² la 1934 și o populație de 615.000 locuitori din care 80% români, noua republică cuprindea raioanele: Balta, Bârzula, Camenca, Crut, Dubăsari, Grigoriopol, Ananicu, Ocna Roșie, Râbnița, Slobozia, Tiraspol. Vintilă Brătianu considera cu luciditate că „crearea unui stat între Rusia și noi” va permite dezvoltarea în U.R.S.S. „a unei vieți naționale românești”. Din 1933 se introduce alfabetul latin. Apar publicații cum ar fi: „Plugarul roșu”, „Moldova Socialistă”, „Scânteia Leninistă”. Mai exista o stație de radio la Tiraspol, corul de stat „Doina”, teatrul de stat, etc.

Kievul, prin președintele Sovietului Suprem al Ucrainei, M. Greciuha, cerea la 22 iunie 1940 ca Ucrainei să-i revină pe lângă Bucovina de Nord, Hotin, Akkerman, Chilia și Ismailul, Bolgradul și opt raioane.

Începând din 1941 și până în 1944, Basarabia, Nordul Bucovinei și Transnistria au fost sub administrație românească. După 1944, aceste părți ale României au intrat în componența statului rus.

În Ucraina, la recensământul din 1989, existau la est de Nistru români în regiunea Odessa care cuprindea și sudul Basarabiei (149.534), Nikolaev (16.673), Kirovograd (10.694) și alte regiuni (73.128).

În întreaga Transnistrie, moldovenii dețin 40% din populație, iar rușii și ucrainenii dețin 28%. Trebuie să ne dea de gândit problema celor 12 milioane de români din afara României ce nu au acces la limba maternă (Transnistria, Transcarpatica, Pocuța, Bucovina de Nord, Basarabia de Sud, Cadrilaterul, Timocul sârbesc, Banatul de Vest, Ungaria de est, precum și frații aromâni, meglenoromâni și istoromâni).

CALENDARUL

■ Serghei COLOȘENCO

ORIZONTAL: 1) Luna ianuarie ♦ A se zăpăci. 2) Luna decembrie ♦ Poeta care a publicat volumul „Ave novembre”, în 1975 (Florența). 3) Sandu Zamfirescu ♦ Lună de primăvară. 4) Poetul care a descris cu umor lunile „Martie” și „Aprilie” (George). 5) Sfânta prăznuită la 9 septembrie ♦ Din lirica acestui poet-filosof am ales titlurile „Martie”, „Septembrie” și „Noiembrie” (Lucian). 6) Stratul de flori circular ♦ Râu în Germania ♦ Tudor Popescu. 7) Scriitorul născut la Puiesti, lângă Bârlad, la 26 martie 1891 (Felix) ♦ Atmosferă. 8) A trage brusc și cu putere (var.) ♦ Otilia Cazimir. 9) Ziua trecută ♦ Creația lirică a lui Vasile Alecsandri „Sfârșit de toamnă”. 10) De la 1 ianuarie până la 31 decembrie (pl.) ♦ Cad în poezia „Decembre” a lui G. Bacovia. 11) Luni! ♦ Luna mai.

VERTICAL: 1) Luna august ♦ Învelișul extern al pământului. 2) Poetul din „școala siciliană” (1224-1272) ♦ Figuri din zăpadă. 3) Rodica Damian ♦ Oamenii lui Tudor Vladimirescu din 1821. 4) Ziua de 1 mai. 5) A brăzda pământul din nou ♦ Rece în parc! ♦ Nicolae Lungu. 6) Resort ♦ Veche familie patriciană romană, din ginta Cornelia. 7) Satul din Apuseni unde se află gorunul lui Horea, ce străjuiește mormântul lui Avram Iancu ♦ „Autoritatea Navală Română” (siglă). 8) Sărbătorile primăverii organizate în luna mai (reg.) ♦ Masiv muntos în Grecia. 9) Își serbează ziua împreună cu Constantin, la 21 mai ♦ Omul cu o mie de fețe. 10) Tiberiu Brumă ♦ „Union General de Trabajadores del Ecuador” (siglă) ♦ Eugen Romașcu. 11) Luna iulie (abr.) ♦ Altă lună de primăvară.

Dicționar: SEE, ENZO, OSSA.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1						■					
2							■				
3			■							■	
4											■
5		■				■					
6					■				■		
7	■							■			
8							■				■
9					■						
10				■							
11			■								■

PLUGUȘORUL BIBLIOTECII

■ Lăcrămioara-Iolandina IVAN

Aproape în fiecare an, la vremea sărbătorilor, doamna Lăcrămioara Iolandina Ivan, cadru didactic, scriitor local, colaborator de bază al revistei și al bibliotecii comunale Băcani, alcătuiește „plugușorul” din instituțiile din comuna noastră, pentru a marca cum se cuvine trecerea dintr-un an în altul și a duce mai departe tradiția strămoșească. Anul acesta, plugușorul frumos alcătuit în numele cărții și al bibliotecii de doamna Lăcrămioara, ne îndeamnă:

AHO, AHO, ELEVI ȘI FRAȚI,
STAȚI PUȚIN ȘI NU MÂNĂȚI;
DIN BĂCANI VĂ ADUNAȚI
ȘI CUVÂNTUL MI-ASCULTAȚI:
DE PRIN CASE TOȚI IEȘIȚI
VORBELE DE-MI AUZIȚI,
DIN BIBLIOTECA MARE,
TOȚI DIN ASTĂ ADUNARE
PUNEȚI PLUGUL SĂ CITEASCĂ
SLOVĂ SFÂNTĂ ROMÂNEASCĂ.
STRÂNGE CĂRȚI, PIX ȘI CAIETE,
MÂNĂ PLUGUL, MĂI BĂIETE!
HĂI, HĂI!

HAI, DAȚI TREABA LA O PARTE
ȘI PUNEȚI MÂNA PE CARTE
CA S-AVEȚI ÎN VIAȚĂ PARTE.
PUNEȚI MÂNA ȘI CITIȚI
DACĂ VREȚI SĂ REUȘIȚI
ÎN ORICE SĂ IZBÂNDIȚI.
DIN CÂTE AM AUZIT
CARTEA-N CAP NU A SĂRIT,
PE NIMENI NU A LOVIT
ȘI NICI NU A PEDEPSIT.
MULȚUMIM CARTE CUMINTE.
MÂNĂ PLUGUL ÎNAINTE!
HĂI, HĂI!

PLUGUȘORUL L-AM OPRIT
ȘI BINE L-AM PRICOPSIT
CĂ NU-I PLUG DE DISCOTECĂ
ESTE DE BIBLIOTECĂ;
LOCUL CEL MAI MINUNAT
CE PE LUME NE-A FOST DAT;
CĂCI ÎN CARTE ÎNTÂLNESI,
AVENTURI, FAPTE, POVEȘTI,
IAR TU EȘTI EROUL CARE
SE PLIMBĂ PRIN LUMEA MARE!
CE-AI CITIT LA TOȚI SĂ ZICI,
MÂNĂ PLUGUL PÂN-AICI!
HĂI, HĂI!

AM MULTE SĂ POVESTESC
DIN URAT EU MĂ OPRESC,
VREAU CARTEA S-O PREȚUIM
ȘI PE RAFTURI S-O GĂSIM;
SĂ NU VĂD CĂRȚI LA GUNOI
CUM FAC UNII DE LA NOI;
NICI BIBLIOTECI ÎNCHISE
ȘI DISTRUSE NIȘTE VIȘTE.
CARTEA VEȘNIC SĂ RĂMÂNĂ,
ÎNȚELEAPTA MEA STĂPÂNĂ.
ȘCOLARI ÎNVĂȚAȚI ȘI BUNI,
OPRIȚI PLUGUL DIN BĂTRÂNI!
AHO, AHO.

REDAȚIA

Redactor șef: Vasile Fânaru

Redactor șef adjunct: Doinița Micu

Redactori: Romeo Chelaru, Emilia Bârgău,
Lăcrămioara-Iolandina Ivan, Maria Macovei-Bighiu,
Arin Pădure

Colaboratori: Serghei Coloșenco, Monalisa Postolache,
Maria Marin, Dan Ravaru, Costică Secrieru

Sediul: Primăria Comunei Băcani -

Biblioteca Comunală Băcani, jud. Vaslui

Relații: Vasile Fânaru, str. Principală nr. 148, loc.
Băcani, jud. Vaslui, tel. 0235 429508

E-mail: biblioteca.bacani@yahoo.com

ISSN 2344 - 5718 ; ISSN-L 2344 - 5718

Dezlegarea careului CALENDARUL: GERAR, AMETI,
UNDREA, ALBU, SZ, MARTIE, L, TOPIRCEANU, A, ANA, BLAGA,
ROND, SEE, TP, ADERCA, AER, SMUNCI, OC, I, IERI, PASTEL,
ANI, NINSORI, LI, FLORAR, E